

Μ. Α. ΜΕΛΙΚΗ

ΚΕΡΚΥΡΑΙΟΥ

ΔΟΚΙΜΙΟΝ

ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΦΑΙΑΚΩΝ, ΠΕΡΙ ΤΕΧΝΩΝ, ΓΡΑΜΜΑ-
 ΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΩΝ ΚΕΡΚΥΡΑΙΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΑΜ-
 ΠΡΑΝ ΕΠΟΧΗΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
 ΤΩΝ ΚΕΡΚΥΡΑΙΩΝ ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΕΚΕΙΝΗΣ
 ΑΧΡΙ ΤΕΛΕΥΤΗΣ ΤΗΣ ΗΛΗ ΛΗΞΑΣΗΣ ΕΚΑ-
 ΤΟΝΤΑΕΤΙΑΣ.

Νῦν τὸ δεύτερον ἐκδιδόμενον

ΕΚ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΝ ΕΤΕΙ 1811 ΕΚΔΟΣΕΩΣ

Δαπάνη καὶ ἐπιστάσις

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΟΜΠΡΟΥ.

ΚΕΡΚΥΡΑ.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ «Η ΙΟΝΙΑ ΚΩΒΑΤΕΙΟΣ»

Σπυρίδωνος καὶ Αρσενίου ἀδελφῶν Κωβῶν ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΤΟΥ ΕΚΔΟΤΟΥ.

Ὁ πρὸς τὰ πάτρια γράμματα ἔρω· οὐδέποτε ἐξέλειπε τῆς καρδίας τῶν Ἑλλήνων. Διερχόμενός τις μετὰ προσοχῆς ἀπάσας τὰς ἐποχὰς τῆς Ἑλληνικῆς ιστορίας, θέλει βεβαίως παρατηρήσει τὴν τρανωτάτην ταύτην ἀλήθειαν. Ἡ Ἑλλάς καὶ κατ' αὐτὴν τὴν σκληρὰν δουλείαν τῆς ἀνέδειξεν ἄνδρας σοφοὺς, ὠφελήσαντας μεγάλως τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν καὶ προπαρασκευάσαντας ταύτην εἰς ἄνισον πλὴν ἔνδοξον ἀγῶνα.

Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις καὶ Νικηφόρος ὁ Θεοτόκης, οἱ δύο οὗτοι πρωταθληταὶ τῆς νοητικῆς τοῦ γένους ἡμῶν ἐπανα-
ναστάσεως, συνέγραψαν Ἑλληνιστὶ πλείστα συγγράμματα, δι' ὧν κατέδειξαν τῇ ἀγνώμονι Εὐρώπῃ ὅτι ἡ Ἑλλάς, ἡ δι-
δάσκαλος αὕτη τῆς κομπαζούσης ἤδη ἐπὶ πολιτισμῷ Δύ-
σεως, δὲν ἀπέθανεν, ἀλλ' ὅτι ζῆ, καὶ ζῆ εἰς τὰ ὄρη τοῦ Πίνδου καὶ τοῦ Παρνασσοῦ. Ὡς οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι ἐκήρυτ-
τον ἄλλοτε ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἀπέθανε πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, οὕτω καὶ οἱ Εὐγένιοι, οἱ Νικηφόροι, οἱ Ἀδαμάντιοι, καὶ πλείστοι ἄλλοι, διεσάλπιζον διὰ τῆς βροντοφώνου τῶν συγγραμμάτων των σάλπιγγος ὅτι ἡ Ἑλ-
λάς ὑπέκυψεν εἰς τὴν τυραννίαν τοῦ ἀγρίου Μουσουλμάνου, ἵνα ἐκ χειρῶν ἀνοσίων σώσῃ τὴν Ὀρθοδοξίαν, τὴν πρωτό-
τοκον ταύτην θυγατέρα τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ ὅτι αὕτη θέλει ὅσον τάχιον κατέλθει τῶν ὁρέων, ἐφ' ὧν πρὸ τεσσα-
ρων σχεδὸν αἰῶνων κατώκει, ἵνα διὰ χειρὸς στιβαρᾶς κα-
τασυντρίψῃ τὰς ἀλύσεις τῆς. Ὡς πόσον ἐπροφῆτευσαν οἱ Ἀ-
πόστολοι οὗτοι τῆς Ἑλληνικῆς ἔθνευσεως!

Ὁ αἰμοχαρὴς Μωάμεθ, κυριεύων κατὰ τὴν 29 Μαΐου 1453 τὴν Βασιλίδαν τῶν μεγαλοπόλεων καὶ μετὰ ταῦτα τὴν Ἑλλάδα ἄπασαν, δὲν ὑπεδούλωσεν εἰμὴ τὸ σῶμα τῆς Ἑλλάδος, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν ψυχὴν αὐτῆς. Αὕτη διέμενεν ἐν τῇ χώρᾳ τῶν ὁρέων, κλαίουσα καὶ ὀδυρομένη διὰ τὰ φρικτὰ μαρτύρια τῶν τέκνων τῆς. Τὰ θαλερὰ ὅμως δάκρυα, ἅπερ ἡ Ἑλλάς ἐπὶ τέσσαρας αἰῶνας ἔχυσεν, ἔπαυσαν ὅτε οἱ μελωδικοὶ μολποὶ τοῦ νέου Τυρταίου ἀνήγγειλαν αὐτῇ ὅτι ἡ Ἑλλάς ἐκ τῆς ὥρας ἵνα δοξασθῇ καταβαίνουσα τῶν ὁρέων καὶ φέρουσα ἐπὶ τῆς δεξιᾶς χειρὸς τὴν σπάθην τῆς κα-
τατροφῆς.

Μικρά τῆς Ἑλλάδος γωνία, ἡ Κέρκυρα, ἵνα ἀποφυγῇ τὴν τυραννίαν τῶν βαρβάρων παρεδόθη ἐν ἔτει 1386 εἰς τοὺς Ἐνετοὺς, ἐπιφυλαξαμένη τὸ προνόμιον τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῆς διοικήσεως, ὅπερ ἀνεγνωρίσθη καὶ ὑπὸ τῆς Ἐνετικῆς Πολιτείας διὰ χρυσοβούλλου ἐκδοθέντος τῇ 9 Ἰανουαρίου 1387. Ἀλλὰ προϊόντος τοῦ χρόνου τὸ προνόμιον τοῦτο καθηργήθη. Ἐρευρῶν δέ τις τὴν ἐπὶ τέσσαρας αἰῶνας διαρκέσασαν Ἐνετικὴν δεσποτείαν, θέλει παρατηρήσει ὅτι οἱ Ἐνετοὶ ἐνῆργησαν πᾶν μέσον βάρβαρον ἅμα καὶ τυραννικὸν ἵνα ἀδυνατίσωσι καὶ ταπεινώσωσι τὸν Κερκυραϊκὸν λαόν. Προτιθέμενοι νὰ διατηρήσωσιν ἐν ἀμαθείᾳ τὸν λαόν τῆς Κερκύρας, δὲν ἐσύστησαν δημόσια ἐκπαιδευτήρια, κατεδίωξαν τὴν σπουδὴν τῆς πατρίου γλώσσης, καὶ ἐπέβαλον εἰς αὐτὸν Νομοθεσίαν ξένην καὶ εἰς ἄλλοτριαν φωνὴν γεγραμμένην. Πλὴν ἡ καταχθόνιος αὕτη πολιτικὴ δὲν ἠδυνήθη ποσῶς νὰ ἐκριζώσῃ ἐκ τῆς καρδίας τῶν Κερκυραίων τὸν πρὸς τὰ γράμματα ἐν γένει διακαῆ αὐτῶν ἔρωτα. Ὅθεν μὴ δυνάμενοι νὰ λάθωσιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν τὴν ἀναγκαίαν ἐκμάθησιν, μετέβαινον εἰς τὴν ὠραίαν Ἰταλικὴν Χερσονήσον, ἧτις ἔβριθε καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πλείστον ἐπωφελῶν εἰς τὴν νεολαίαν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων. Ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις τοῦ Παταύτου καὶ τῆς Παυίας, ἅτινα διέπρεψαν ποτὲ διὰ τοὺς σοφοὺς αὐτῶν καθηγητάς, ἐσπούδασαν πλείστοι τῶν Κερκυραίων, διακριθέντες εἶτα διὰ τὴν ἔξοχον εὐφυΐαν των, ἐξ ὧν τινὲς ἀναφέρονται ἐν τῷ παρόντι Δοκίμιῳ, ἕτεροι δὲ μνημονεύονται πολλαχοῦ παρὰ τοῦ ἡμετέρου Μουστοξύδου, πρὸς ὃν ἡ Κέρκυρα ἰδίως ὀφείλει εὐγνωμοσύνην αἰώνιον (1).

Μεταξὺ τῶν Κερκυραίων τῶν διαπρεψάντων ἐπὶ παιδείᾳ καὶ Ἑλληνισμῷ, συναριθμεῖται καὶ Ἀντώνιος ὁ Μελίκης, ὅστις, κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐνεστώσης ἐκατονταετηρίδος ὅτε ἐν Ἑπτανήσῳ ἐπεκράτει εἰσέτι τὸ ξενικὸν στοιχεῖον, συνέγραψεν Ἑλληνιστὶ Δοκίμιον περὶ πολιτισμοῦ τῶν Φαιάκων καὶ τῶν Κερκυραίων, διακρινόμενον μετὰ ἄλλων πολλῶν καὶ

(1) Ὅρα τὸ σοφὸν σύγγραμμα ὁ Ἑλλήνων ἡρώτων καὶ τὴν ἐπίσης σοφὴν πραγματείαν περὶ τῶν ἐν Κερκύρᾳ ἄλλοθιῶν καὶ τῶν συγχρόνων αὐτὰς λόγιων ἀναγνωσθεῖσιν παρὰ τοῦ Μουστοξύδου τῇ 5 Οκτωβρίου 1845 ἐνώπιον τῆς ἐν Κερκύρᾳ Ἑταιρείας τῶν φιλοκλήθων.

σπουδαίων συγγραμμάτων ἐν Κερκύρᾳ τότε δημοσιευθέντων. Ἐκδοθὲν τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 1811 ἐκ τινος τότε ἀρτιστυάτου ἐνταῦθα Τυπογραφείου, μετετυπώθη ἐσχάτως διὰ τοῦ Ἐρανιστοῦ, περιοδικοῦ συγγράμματος ἐκδιδομένου καὶ τούτου ἐν Κερκύρᾳ. Ἀλλ' ἡ μετατύπωσις αὕτη δὲν ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ ὃν προέθετο ὁ ἐκδότης, διότι ὁ Ἐρανιστῆς ὀλίγους συνδρομητὰς ἔχει, ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ ἄτοπον εἶναι νὰ ἐκδίδωνται τοιαῦτα πονήματα εἰς περιοδικὰ συγγράμματα, τῶν ὁπίων ἡ τύχη εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἄγνωστος· ὅθεν ἠναγκάσθημεν ἡμεῖς νὰ μετατυπώσωμεν αὐτὸ ἰδιαίτερος, ἵνα καταστήσωμεν γενικὴν τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἀξιολόγου τούτου πονήματος.

Ὁ Ἐκδότης

Σημ. Λυπούμεθα μὴ εὐρόντες τὴν ἀναγκαίαν ὕλην ὅπως συντάξωμεν διὰ βραχέων τὴν βιογραφίαν τοῦ Ἀντωνίου Μελίκης, ὡς ὑπεσχέθημεν. Λίαν εὐχαρίστως ἠθέλωμεν ποιήσει τοῦτο, ἵνα μεταξὺ τῶν ἄλλων καταδειξώμεν ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἠκμαζεν ὁ Μελίκης ὑπῆρχον ἄνδρες ὧν ἡ καρδιά ἐφλέγετο ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος ἐκείνου τὸ ὅποιον ὁ Θεὸς ἐνεφύσησεν εἰς τὴν ἀνθρώπινον καρδίαν, καὶ τὸ ὅποιον δὲν ἀποσβέννυται, δὲν ἐξαλείφεται, οὔτε διὰ φυλακισμῶν, οὔτε δι' ἐξοριῶν, οὔτε δι' ἄλλων βανδάλων πράξεων, ἀλλὰ διὰ μόνου τοῦ θανάτου.

Εἷς τῶν ἀνδρῶν τούτων ἦτο καὶ ὁ Μελίκης, ὅστις ἀπεστρέφετο νηπιόθεν τὴν τυραννίαν, πολὺ δὲ μᾶλλον τὴν ξενικὴν. Μέλος ὦν τῆς Ἰονίου Γερουσίας τὴν ὁποίαν διέλυσεν αὐθαιρέτως ὁ Κάμπελ, τὸ πρῶτον τοῦτο τέκνον τῆς Ἀλβιῶνης τὸ ὅποιον ἐπάτησε τὸ Ἰονικὸν ἔδαφος, φέρον τὴν βίβλον τῆς ψευδοῦς ἐλευθερίας, παρέσχε τρανὸν δεῖγμα τοῦ ἀκραιφνοῦς τῶν ἀρχῶν του, διαμαρτυρηθεὶς μεθ' ἑλληνικῆς παρρησίας κατὰ τῆς διαλύσεως ταύτης.

Ἐκ τῆς πράξεως αὐτῆς εἶδεν ἰδίως ὁ ἡμέτερος συμπατριῆς ὅτι σκοπὸς τῆς Ἀγγλίας δὲν ἦτον ἡ εὐημερία, ἡ

προαγωγή και ἡ υπεράσπισις τοῦ ὑπὸ τὴν ἰκνηδεμονίαν τῆς τεθέντος Ἴονικοῦ λαοῦ, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας ἡ καταδίωξις, ἡ καταπίεσις και, εἰ δυνατόν, ὁ ἐξαγγελισμὸς αὐτοῦ. Καὶ τῷ ὄντι, μετὰ μικρὸν ὁ ἐπικατάρτος Μαίτλαν ἐπιβάλλει τοῖς Ἴονίοις διὰ τοῦ τηλεβόλου καὶ τῆς λόγχης τραγέλαφόν τινα, ὃν πρὸς ἐμπαιγμὸν μας ἐκάλεσαν Σύνταγμα. Θεωρήσας δὲ ὁ Μελίτης τὴν φανεράν καταπάτησιν τῆς Συνθήκης τῶν Παρισίων, κηρυξάτης τοὺς Ἴονίους ἐλευθέρους καὶ ἀνεξαρτήτους, καὶ τὴν ὁσημέραι κορυφουμένην τρομοκρατίαν, ἀπεφάσισε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν φιλότιν αὐτοῦ πατρίδα καὶ μετέβη εἰς Ἐνετίαν ὅπου καὶ ἐτελεύτησε πρό τιων ἐτῶν. Ταῦτα ἐπὶ τοῦ παρόντος. Εἰς ἄλλην δὲ εὐκαιρίαν καὶ ὅταν συνάξωμεν τὴν πρὸς τοῦτο ἀναγκαίαν ὕλην, θέλομεν δημοσιεύσει καὶ τὴν ὅλην τοῦ Μελίτη βιογραφίαν.

Εἰσαγωγή.

 ἐπίδοσις τῶν τεχνῶν, τῶν γραμμάτων, καὶ τῶν ἐπιστημῶν, σχηματίζει ἀναμφιβόλως τὸ κυριώτερον μέρος τῆς ἱστορίας ἐκάστου γένους, ἐπειδὴ ἡ περὶ ταῦτα σπουδὴ ἐκπαιδεύουσα τὸ ἦθος τῶν ἀνθρώπων, καθιστᾷ τὸ γένος ἔντιμον, πλούσιον, καὶ περιβόητον εἰς ὅλην τὴν ἐφεξῆς ἡλικίαν.

Ποῶν ἐγὼ ὀλίγην τινὰ γνῶσιν περὶ τοῦ πολιτισμοῦ (1) τοῦ λαοῦ τῆς Κερκύρας, ἐρεύνησα τοὺς παλαιούς καὶ νέους συγγραφεῖς νὰ μάθω, α. ὅποιος τις ἦν ὁ πολιτισμὸς τῆς Κερκύρας κατὰ τὸν χρόνον τῶν Φαιάκων, β. ὅποιά τις ἡ τῶν Κερκυραίων ἐπίδοσις περὶ τὰς τέχνας, τὰ γράμματα, καὶ τὰς ἐπιστήμας εἰς τὰς λαμπρὰς ἡμέρας τῆς Ἑλλάδος, γ. καὶ τελευταῖον, ὅποιος ὁ πολιτισμὸς τῆς αὐτῆς νήσου μετὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἄχρι τελευτῆς τῆς ἡδὴ ληξάσης ἐκατονταετίας, πρὸς ὧν τὴν δῆλωσιν διὰ βραχέων δώσω ἀπόπειραν τινὰ ἐν τοῖς ἐφεξῆς κεφαλαίοις.

(1) Πολιτισμὸς δηλοῖ εὐσιωδῶς, εὐτράπελον καὶ γλυκὺ τι ἦθος, ἀντικείμενον εἰς τὴν ἀγροικίαν· εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν διάλεκτον, λέγεται ἀστυκισμὸς, ὑποσημαίνων τὴν εὐπρέπειαν τοῦ ἦθους τῶν κατοίκων τοῦ ἄστυος πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ἀγροίκων, οὓς τινὰς ὁ Ἀριστοτέλης (περὶ ἠθικῶν) ἀποκαλεῖ νεαροὺς τὸ ἦθος· μετνήχθη δὲ εἰς τὴν ἡμετέραν διάλεκτον ἡ τοιαύτη λέξις ἀπὸ τοῦ Γαλλικοῦ, Civilisation. Ἐπειδὴ ἕως παρ' ἡμῶν δὲν γίνεται χρῆσις τοῦ ῥήματος πολιτίζω, Civiliser, οὐτε τοῦ παλαιῦ ὀνόματος, πολιτιστὴς, Civilisé, διὰ τοῦτο, ἀντὶ τούτων μετέρχηναι τὸ ἐκπαιδευτὸν τὸ ἦθος, καὶ τὸ εὐπολίτευτος, τὰ ὅποια ἐν χρῆσει κοινῶς ἐκφέρουσι τὴν αὐτὴν ἰδέαν τοῦ πράγματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Ὅποιος τῶν Φαιάκων ὁ πολιτισμός.

Οἱ ποιηταὶ τὸ πάλαι, ὄντες ἐνταυτῷ θεολόγοι, γεωγράφοι, πολιτικοὶ, καὶ φιλόσοφοι ἐκάστου ἔθνους, συνέγραφον δι' ἐπῶν τὰς ἱστορίας καὶ τὰ συμβάντα (1) τῶν γενῶν, μιγνύοντες τὴν ἀλήθειαν μετὰ τοῦ πλάσματος καὶ τοῦ μύθου. Ὁ Ὀμηρος ἐξιστορεῖ ἐν ἔψει τὴν ἡλικίαν τῶν ἡρώων, καθ' ὃν τρόπον οἱ ἀπλῶς ἱστορικοὶ τὰς ἐφεξῆς ἡλικίας. Ὁ πατὴρ αὐτὸς τῆς ποιήσεως, μέγας καὶ θεῖος διὰ τὸ ὕψος τῶν ποιητικῶν ἰδεῶν, καὶ διὰ τὴν γονιμότητα τῆς μεγαλονοίας του, ἀξιόπιστος διὰ τὴν καταγραφήν (2) τῶν τόπων, τῶν ἱερῶν ἐθίμων ἐκάστου γένους, τοῦ κράτους, τῶν νόμων, τῶν ἠθῶν, τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ τοῦ χαρακτῆρος, ἔφερε κύρος περὶ πάντων τούτων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, καὶ φέρει ἔτι καὶ εἰς τοὺς νεωτέρους.

Ἐκ τούτου δῆλον, ὅτι ἀναγκαίως πρέπει νὰ προσδράμῃ εἰς αὐτὸν τὸν μέγαν γραφέα τῶν ἀρχαίων ἀπομνημονευμάτων, ὅς τις θέλει νὰ μάθῃ τὴν κατάστασιν τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Φαιάκων.

(1) Οἱ φρονιμώτατοι τῶν περὶ ποιητικῆς φθεγξαμένων, πρῶτον τινὰ λέγουσι φιλοσοφίαν τὴν ποιητικὴν (Σράβ. βιβλ. ἀ. σ. 7).

(2) Ἀρχηγέτην εἶναι τῆς γεωγραφικῆς ἐμπειρίας Ὀμηρον. (ὁ αὐτὸς βιβλ. ἀ. σ. 2.) » προστίθηναι οὖν τούτῳ καὶ τὸ φιλεῖδημον καὶ τὸ φιλέδημον τοῦ ποιητοῦ, ὑπερ αὐτῷ μαρτυροῦσιν, ὅσοι τὸν βίον ἀναγράφουσι, καὶ ἐξ αὐτῶν δὲ λαμβάνεται τῶν ποιημάτων πολλὰ παραδείγματα τοῦ τοιούτου· οὗτος μὲν οὖν ἐκ πλείονων ἐλέγχεται, καὶ εἰδῶς, καὶ λέγων ῥητῶς τὰ ῥητά, καὶ σιγῶν (ὁ αὐτὸς βιβλ. ι. σ. 36.)

» ὅτι οὐ πάντα Ὀμηρος αὐτὸς ἐπλαττεν, ἀλλ' ἀκούων θουλλουμένων τῶν τοιούτων πολλῶν, προσετίθει μῆκην διαστημάτων καὶ ἐκτοπισμῶν. (ὁ αὐτ. βιβλ. ε. σ. 224.)

» Ράδιον δ' ἂν τις Ἡσίοδον καὶ Ὀμήρου προστεύσειεν ἠρωολογῆσαι καὶ τρεῖς τραγικῆς ποιηταῖς, ἢ Κτησίπτε, καὶ Ἡροδότῳ, καὶ Ἐλλανίῳ, καὶ ἄλλοις τοιοῦτοις (ὁ αὐτ. σ. 507).

Εἰς τὴν σ'. ἡν ζ'. ἡν καὶ ἡ. ἡν ῥαψωδίαν τῆς Ὀδυσσεΐας περιγράφων τὴν κατάστασιν τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Φαιάκων, εἴτε διαλαμβάνει περὶ τοιαύτης ὑποθέσεως συμφωνεῖ μετὰ τοῦ Θουκυδίδου ταῦτὰ λέγοντος διὰ τῶν βραχέων τούτων. « Κομπάζοντες ἐνίοτε (οἱ Κερκυραῖοι) διὰ τὴν πολλὴν ὑπεροχὴν τοῦ ναυτικοῦ, καὶ διότι ἐνέκουν πρὸ τούτων τὴν Κέρκυραν οἱ Φαίακες, εὐκλεεῖς διὰ τὴν ναυτικὴν ἐμπειρίαν καὶ δύναμιν ». (1) Οἱ Κερκυραῖοι βέβαια τότε ὄντες πλησίον τῆς ἐποχῆς τῶν Φαιάκων, εἶχον πρὸ ὀφθαλμῶν πολλὰ δείγματα ἄξια τῶν αὐτῶν, ἀφανισθέντα ἐφεξῆς ἀπὸ τὸν χρόνον καὶ ἀπὸ τὴν βραβρότητα. Ὁ Θουκυδίδης ποιεῖ μνήμην (2) τοῦ τεμένους τοῦ Διὸς καὶ τοῦ Ἀλκίνου, σωζομένων ἔτι εἰς τὴν Κέρκυραν κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ὥστε ἂν ἀπὸ τῶν ἤδη ῥηθεισῶν τριῶν ῥαψωδιῶν τῆς Ὀδυσσεΐας, ἀφαιρεθῆ ἔτι πέπλασται ποιητικῶς ἢ ὑπερβολῇ, καὶ τὸ μυθῶδες, τὸ ὑπόλοιπον δὲν εἶναι ἄλλο τι, ἢ ἐξελιγμὸς πλατύτερος τῶν λόγων τοῦ Θουκυδίδου.

Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ὀμήρου οἱ Φαίακες δὲν ἦσαν, οὔτε κυνηγοὶ, οὔτε ποιμένες, οὔτε λησταί, ἀλλὰ λαὸς ναυτικὸς μόνον. (3) Ὁ Ὀμηρος λέγει, ὅτι εἶχον ναύσταθμον, ὅπου κατεσκευάζον τὰ πλοῖα, καὶ ἠτοίμαζον τὸν ὄπλισμόν αὐτῶν, τὰ σχοινία, τοὺς ἰστούς, καὶ τὰ ἰστία. (4)

(1) Ναυτικῶς δὲ καὶ πολὺ πρόχειν, ἔστιν ὅτε ἐπαιρόμενοι καὶ κατὰ τὴν τῶν Φαιάκων προειοίκησιν τῆς Κερκύρας κλέος ἐχόντων τὰ περὶ ναῦς. » (Θουκ. βιβλ. 1. σ.)

(2) Ὁ δὲ (Πειθίας) ἀποφυγὼν, ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου. (Θουκ. βιβ. γ'. σ.)

(3) Tous les noms des Phéaciens sont presque tirés de la navigation. Τα τῶν Φαιάκων ὀνόματα σχεδὸν πάντα θαλάσσια.

(4) » ῥηθὲν δὲ νῆων ὄπλα μελαινάων ἀλέγουσιν, » πείσματα καὶ σπείρας, καὶ ἀποζύνουσι ἐρετμά. (Ὀμ. Ὀδυσ. ῥαψ. ζ'.)

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΔΗΜΟΥ

ἄλλην ἄμορφον ὕλην, τὰ ἐσχημάτιζον εὐμορφα, καὶ εἶχον
πολλὰς χειρῶν ἐργασίας.

Ἡ Γεωργία τῶν Φαϊάκων, καὶ ἡ ἐπιδεξιότης των εἰς τὰς
τέχνας, ἀποδεικνύουσιν, ὅτι αὐτοὶ ἐμπορεύοντο ἐνεργητικῶς,
πωλοῦντες πρὸς τοὺς ξένους, καὶ διὰ τῆς ἐκκομιδῆς τῶν
ιδίωv προϊόντων καὶ ἐργοχειρῶν· καὶ τῶ ὄντι, οὔτε ἡ ναυ-
τικὴ σώζεται ἄνευ τοῦ ἐμπορίου, οὔτε τὸ ἐμπόριον, ἄνευ
τῶν προϊόντων καὶ τῶν ἐργοχειρῶν, ἐξ οὗ φαίνεται, ὅτι οἱ
Φαϊάκες εἶχον ἄμφοτερα· ἠγόραζον ἔτι καὶ ἀνδράποδα, καὶ
ἐπώλουv δίδοντας εἰς ὄσους ξένους ἤρχοντο εἰς τὴν νῆσον των,
τὰ ἀναγκαῖα μέσα καὶ ἐφόδια πρὸς ἐπιστροφὴν εἰς τὴν πα-
τρίδα των· (1) προστίθησι λέγων ἔτι ὁ Ὀμηρος, ὅτι ὁ λαὸς
τῶν Φαϊάκων δὲν ἦτον φίλος τῶν ξένων (2) ὅστις χαρακ-
τῆρ εἶναι κοινὸς σχεδὸν εἰς ὅλους τοὺς θαλασσίους καὶ ἐμ-
πορικὸς λαοὺς. (3)

Παρατηρήθη ἐπὶ παντὸς χρόνου, ὅτι ὁ πλοῦς, τὸ ἐμπό-
ριον καὶ ἡ δεξιότης τοῦ πνεύματος συντείνουν σφόδρα εἰς
τὸν πλουτισμὸν τῶν λαῶν, καὶ εἰσάγουσιν εἰς αὐτοὺς τὰς
ὠραίας τέχνας, τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν ἡδυπάθειαν, ἀτι-
να πάντα εἰκότως ἦσαν εἰς τοὺς Φαϊάκας, ἐπειδὴ διὰ τοῦ

(1) Γρηὺς ἀπὴρ αἰνὴ θαλαμηπόλος εὐρυμέδουσα.

τὴν πότ' ἀπείρηθεν νέες ἤγαγον ἀμφιέλισσαι,

Ἄλκινόφ δ' αὐτὴν γέρας ἔξεilon.

Ξεῖνος ὅδ', οὐκ οἶδ' ὅστις, ἀλώμενος ἵκετ' ἐμὸν δῶ,

ἢ πρὸς ποίαν ἢ ἐσπερίαν ἀνθρώπων,

πομπὴν δ' ὀτρύνει, καὶ λίσσασαι ἔμπεδον εἶναι·

ἡμεῖς δ', ὡς τὸ πάρος περ, ἐποτρυνόμεθα πομπὴν

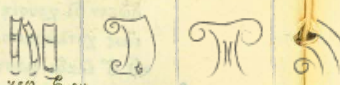
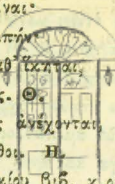
οὐδὲ γὰρ, οὐδέ τις ἄλλος, ὅστις κ' ἐμὰ δῶμαθ' ἔλπει,

ἐνθαδ' ὀδυρόμενος δηρὸν μένει εἴνεκα πομπῆς.

(2) Οὐ γὰρ ξεῖνους οἶδε, μαλ' ἀνθρώπους ἀγέροντας,

οὐδ' ἀγκυαζόμενοι φιλέουσ', ἕς κ' ἄλλοθεν ἔλθωv.

(3) Ὅρα τὸ πνεῦμα τῶν γόμων τοῦ Μοντεσκιῦ βιβ. κ. σφ κεφ. 6. σφ

πλοῦ, τοῦ ἐμπορίου, καὶ τῆς δεξιότητος τοῦ πνεύματος ἐ-
πάγεται ὁ πλοῦτος, δι' οὗ προσκαλοῦνται καὶ αἱ τέχναι· εἰ
καὶ ἀτελής ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν Φαϊάκων, ἔδιδεν ὅμως
συμμετρίαν εἰς τὴν πόλιν των διὰ τὴν ὠραιότητα πολλῶν
οικοδομημάτων, καὶ ἐπὶ πᾶσι διὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ
βασιλικῆς δώματος· (1) ἐπειδὴ δὲ ἡ πολυτέλεια ἐφευρίσκει
τὴν τέχνην, ἥτις ἐμψυχώνει τὰ μέταλλα, καὶ δίδει εἰς αὐ-
τὰ μορφήν ἀνθρώπων καὶ ἄλλων ζώων, οἱ Φαϊάκες εἶχον εἰς
τὰς παραστάδας τῶν οἰκῶν ἀνδριάντας διὰ στολισμὸν, καὶ
ἀγαλμάτια ζώων, εἰς ἃ ἐτίθεισαν τὰς καιομένας δάδας, ἀν-
τι τῶν λυχνιῶν, αἱ ὁποῖα τότε δὲν ἦσαν ἔτι ἐν χρῆσει, (2)
οὐδὲ γνωσταὶ ἴσως.

Οἱ Φαϊάκες, καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν περιεποιούvτο καὶ εἶ-
χον ἐν τιμῇ, τὴν ποίησιν, τὴν εὐγλωττίαν, καὶ τὴν μουσι-
κὴν, τὰ ὅποια σφόδρα συμβάλλουσιν εἰς τὴν κοσμιότητα ἐ-
καστοῦ γένους. Ὁ Ἄλκίνοος προσκαλεῖ εἰς τὴν αὐλήν του
τὸν Φαϊάκα φοιδὸν Δημόδοκον (3) δεικνύων εἰς αὐτὸν πολ-
λὴν θεραπείαν, ἐκείνος δὲ εἰς τὴν Θαλασίαν, ἄδει τὴν πόρ-

(1) Καὶ τότε Φαϊάκων ἴμεν ἐς πόλιν, ἠδ' ἐρέεσθαι
δώματα πατρὸς ἐμοῦ μεγαλήτορος Ἄλκινόσιοι·
εἶτα δ' ἀρίγων· ἐστὶ, καὶ ἂν παῖς ἠγήσασαιτο
νήπιος· οὐ μὲν γάρ τι εὐκόστα τοῖσι τέτυκται
δώματα Φαϊάκων. . . . . Ζ.
ἀλλ' ὅτε δὴ ἄρ' ἐμελλε πόλιν δύσσεσθαι ἐραννήν, Η.

θαύμαζεν δ' Ὀδυσσεὺς λιμένας καὶ νῆας ἱίας,
αὐτῶν θ' ἠρώων ἀγορὰς καὶ τείχεα μακρὰ Η.

(2) Χρῦσειοι δ' ἐκάτερθα καὶ ἀργυροὶ κύνες ἦσαν. Η.
χρῦσειοι δ' ἄρα κοῦροι εὐδμήτων ἐπὶ βωμῶν
ἴστασαν, αἰθόμενας δαΐδας μετὰ χειρὶν ἔχοντες.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ
Δημόδοκος λαοῖσι τετιμένος. . . . . Ν.

τειαν: (1) προσίθησι δὲ, ὅτι ὁ δῆμος ἐδίδε τὰ ἀξιώματα (2) τοῦτο ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ δῆμος εἶχε τὰ δικαίωματά του, καὶ οἱ δέκα τρεῖς αὐτοὶ καλούμενοι Βασιλεῖς, ἢ Ἡγεμόνες, ἦσαν οἱ παραστάται τοῦ αὐτοῦ. Ἐκ τούτου ἐπεταί, ὅτι ἡ φύσις τοῦ τοιούτου πολιτεύματος ἦν μεμιγμένον τι βασιλείας καὶ δημοκρατίας, οἷον κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Ἡρώων, ὡς Ἀριστοτέλης γράφει ἐν τῷ περὶ πολιτικῶν. (3)

Ἐκ τῶν ἤδη εἰρημένων περὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Φαιάκων, συνάγεται ὅτι αὐτοὶ ἦσαν λαὸς θαλάσσιος, ἐμπορικός, καὶ ἐπιδέξιος, καὶ καθ' ὃν χρόνον αἱ ἐπιστῆμαι ἦσαν ἐν σπαργάνοις, αὐτοὶ εἶχον καὶ γνῶσιν τινὰ τῆς γεωγραφίας, τῆς ἀστρονομίας, τῆς ναυτικῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς, τῆς γεηπονίας, καὶ πολλῶν ἄλλων τεχνῶν, καὶ περιεποιούντο τέως τὴν ποίησιν, τὴν εὐγλωττίαν, τὴν μουσικὴν, καὶ τὸν χορὸν.

Ἡ ἡδονὴ καὶ ἡ πολυτέλεια, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ὀμήρου, δὲν εἶχον ἔτι διαφθεῖρη τῶν Φαιάκων τὰ ἦθη, οὔτε τὴν ἰδέαν τοῦ Δικαίου (4) καὶ τῆς ἀρετῆς, τὰ ὁποῖα ἐσηματίζον τὴν εὐδαιμονίαν, τὸν πολιτισμὸν, καὶ τὸ ναυτικὸν κλέος αὐτῶν, ἐνῶ ἡ λοιπὴ Ἑλλάς, δὲν εἶχεν ἴσως παρόμοιον πολιτισμὸν. Μετὰ ταῦτα δὲ ἡ ἀπὸ τοῦ πλοῦτου κακία, ἡ φιλαυτία, ἡ ὑπεροψία τῶν προὔχοντων, καὶ ἡ φθορὰ τῶν πολιτῶν, διήγειραν τὸν ἐμφύλιον πόλεμον. ἐξ οὗ ἀσθενήσαν-

(1) Ἄλλ' ἄγε οἱ δῶμεν ξεινήιον, ὡς ἐπεικίς
δῶδεκα γὰρ κατὰ δῆμον ἀριπρεπέες βασιλῆες
ἀρχοὶ κραινοῦσι, τρεῖςκαδέκατος δ' ἐγὼ αὐτός. Ο.

(2) . . . τοῖσιν τε θεοὶ εὐθια δοῖεν
ξοίμεναι, καὶ παισὶν ἐπιτρέψειαν ἕκαστα.

κτῆματ' ἐν μεγάροισιν, γέρας θ', ἕ, τι δῆμος εὐώκεν. Η.
(3) Βασιλείας μὲν οὖν εἶδη ταῦτα τέτταρα τὸν ἀριθμὸν, μίαν μὲν ἢ περὶ
τοὺς ἡρωϊκούς χρόνους, αὕτη δ' ἦν ἐκόντων μὲν. ἐπὶ τισὶ δ' ὑπρισμένοις
στρατηγῶς γὰρ ἦν καὶ δικαστῆς ὁ Βασιλεὺς, καὶ τῶν πρὸς τοὺς θεοὺς κύριος. Θ.

(4) Φαιάκων εἰς γαῖαν, ὅι ἀγχιθεοὶ γεγάσιν. Ε.

τες οἱ αὐτοὶ, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀντιβῶσι πλέον εἰς τοὺς ἐπερχομένους ἐχθροὺς, καὶ εἰς τὴν ἐπιδρομὴν τῶν βερβάρων. Πιθανῶς δὲ πρὸ ἐκείνης τῶν Λιβουρνίων, καὶ ἕτεροι βάρβαροι λαοὶ ἄγνωστοι, ἐπέδραμον, καὶ ἐλελήττησαν τὴν νῆσον τῶν Φαιάκων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ τεχνῶν, γραμμάτων, καὶ ἐπιστημῶν τῶν Κερκυραίων εἰς τὴν λαμπρὰν ἐποχὴν τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ Κορίνθιοι 756 ἔτη πρὸ Χριστοῦ (1) ἤλθον εἰς τὴν νῆσον τῆς Κερκύρας, ὅπου, διώξαντες τοὺς Λιβουρνίους, ἐστερέωσαν ἰδίαν τῶν ἀποικίαν, (2) εἰσχαγόντες μετὰ τῶν ἰδίων νόμων, τὰ περὶ τοῦ θεοῦ ἦθη τε καὶ ἔθιμα, καὶ τὸν πολιτισμὸν (3).

Μετὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ νῆσος ἐπεκλήθη Κέρκυρα, οἱ δὲ ὑπόλοιποι Φαίαιες μετὰ τῶν νέων οἰκιστῶν Κορινθίων, Κερκυραῖοι. Καταστάντες δὲ μετὰ ταῦτα διὰ πολυχρηματίαν ὅμοιοι τοῖς πλουσιωτάτοις τῶν Ἑλλήνων, ὡς ἱστορήκε Θουκυδίδης, καὶ ἔτι δυνατώτεροι διὰ τὴν πολεμικὴν (4)

(1) Ὁρα πλάκας Ὀξονικῆς, ἐποχ. 26. σ. 25.

(2) Πλέοντα δὲ τὸν Ἀρχίαν εἰς τὴν Σικελίαν, καταλεπεῖν μετὰ μέρους τῆς στρατείας, τοῦ τῶν Ἡρακλειδῶν γένους, χειρικράτη συνοικοῦντα τὴν νῆν Κέρκυραν καλουμένην, πρότερον δὲ Σχερίην. Ἐκείνον μὲν οὖν ἐκβαλόντα Λιβουρνούς κατέχοντας, οἰκῆσαι τὴν νῆσον.

(Στάθων βιβ. 5'. σελ. 269.)

(3) Forma reipublicæ initio similis Corinthiæ, ut solent metropole, coloniis suis eandem, quam ipsæ tenent, rempublicam tradere. Τὸ δὲ τῆς πολιτείας εἶδος, τὸ πρῶτον ὅμοιον τῷ τῶν Κορινθίων, οἳ περ αἱ Μητροπόλεις εἰώθεισαν, ταῖς ἀποικίαις τὸ πολίτευμα σφῶν ἐγκαθιστάναι.

ἸΑΚΩΒΟΣ ΠΡΩΤΟΣ τῶν Ἑλληνικῶν ἀρχαιοτήτων συνθεθέντα τε καὶ σχεδιασθέντα ΔΗΜΟΣΙΑ Ἐπιπέδικον Προβλῆμα ΜΟΥΣΕΙΟΝ τῆς Ἐπιπέδικου τῶν δυνάμει ὄντες κατ' ἐλεῖνον τὸν χρόνον ὅμοιοι τοῖς Ἑλλήνων πλουσιωτάτοις, καὶ τῇ ἐς πόλεμον παρασκευῇ δυνατώτεροι.

παρασκευήν, δια τὸν πληθυσμὸν τοῦ λαοῦ, ἐξέπεμψαν ἀποικίαν εἰς τὴν Ἐπίδαμον (1) καὶ εἰς τὴν Ἀπολλωνίαν (2) τὴν Λευκάδα (3) καὶ τὸ Ἀνακτόριον, (4) καὶ διαπρέποντες

τρίηρεις γὰρ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ὑπῆρχον αὐτοῖς, ὅτε ἤρχοντο πολεμῆν. (Θουκ. βιβλ. α.)

Τῆς τε γὰρ Ἰταλίας καὶ Σικελίας καλῶς παράπλου καίται, ὥστε μήτε ἐκείθεν ναυτικὸν ἔχουσι Πηλοποννησίους ἐπελθεῖν, τὸ τε ἐνθένδε πρὸς τὰ κεῖ παραπέμψαι, καὶ εἰς τὰλλα συμφορῶτάτων ἐστὶ βραχυτάτῃ δ' ἂν κεφαλαιῶ, τοῖς τε ξύμψαι καὶ καθ' ἕκαστον, τῇ δ' ἂν μὴ προσέσθαι ἡμᾶς μάθοιτε, τρία μὲν ὄντα λόγου ἄξια τοῖς Ἕλλησι ναυτικῶ, τὸ παρ' ἡμῶν, καὶ τὸ ἡμέτερον, καὶ τὸ Κορινθίων. . . (Δημητ. Κερκυραίων πρὸς Ἀθηναίους. (Θουκ. βιβλ. α.)

Καὶ ἐδίδασκον, ὡς μέγα μὲν ἀγαθὸν ἀποβάλλειν ἂν, εἰ Κερκύρας σταρθεῖεν, τοῖς δὲ πολεμίοις μεγάλην ἂν ἰσχὺν προσδάλλοιεν· ἐξ οὐδεμιᾶς γὰρ πόλεως, πλην γε Ἀθηναίων, οὔτε ναῦς, οὔτε χρήματα πλείονα ἂν γενέσθαι· ἐτι δὲ καίσθαι τὴν Κέρκυραν ἐν καλῷ μὲν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, καὶ τὸν πόλεον, αἰ ἐπὶ τούτων καθήκουσιν, ἐγκαλῶ δὲ τοῦ τὴν Λακωνικὴν χώραν βλέπειν, ἐν καλλίστῃ δὲ τῆς τε ἀντιπέραν ἡπείρου, καὶ τοῦ εἰς Πηλοπόννησον ἀπὸ Σικελίας παράπλου. (Ξενοφ. βιβλ. σ'. 6 583.)

Δύναμιν μὲν τοίνυν εἶχεν ἡ πόλις τοὺς νισιώτας οὐχ ἄπαντας, ἀλλὰ τοὺς ἀσθενεστάτους οὔτε γὰρ Χίος, οὔτε Ρόδος, οὔτε Κέρκυρα μετ' ἡμῶν ἦν. (Δημοσθ. περὶ στεφ.)

(1) Ἐπίδαμος ἐστὶ πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἴονιον κόλπον. προαικίῃσι δ' αὐτὴν Ταυλάντιοι βάρβαροι, Ἰλλυρικὸν ἔθνος· ταύτην ἀπέκτισαν μὲν Κερκυραῖοι. (Θουκ. βιβλ. α.)

(2) Εἰς τὸ Ἄψος ποταμὸς καὶ ὁ Ἄωος, ἐφ' ᾧ Ἀπολλωνία πόλις εὐνομοτάτη, κτίσμα, Κορινθίων καὶ Κερκυραίων, τοῦ ποταμοῦ μὲν ἀπέχουσα, σταδίους δέκα, τῆς θαλάσσης δὲ ἐξήκοντα. (Στράβ. βιβλ. Ζ'). Ἡ Ἀπολλωνία Κορινθίων, καὶ Κερκυραίων κτίσις (Σχόλιος ὁ Χίος.)

(3) Προαισθόμενος δ' ἐκείνος, εἰς Κέρκυραν διεπέρασεν οὐσης αὐτῆ πρὸς τὴν πόλιν εὐεργεσίαι· γενόμενος γὰρ αὐτῶν Κριτῆς πρὸς Κορινθίους διαφορᾶν ἐχόντων, ἔλυσε τὴν ἔχθραν, εἴκοσι τάλαντα κρίνας τοὺς Κορινθίους καταβαλεῖν, καὶ Λευκάδα κοινῇ νέμειν ἀμφοτέρων ἄποικον. (Πλούταρχ. ἐν τῇ τοῦ Θεμιστοκλέους βίῃ. Π. λδ.)

(4) Οἱ δὲ Κορινθιοὶ ἀποπλέοντες ἐπ' οἴκῳ Ἀνακτόριον, ὃ ἐστὶν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀμπρακικοῦ κόλπου, εἶλον ἀπ' αὐτοῦ (ἢν δὲ κοινῇ Κερκυραίων καὶ ἐκείνων) καὶ καταστήσαντες ἐν αὐτῷ Κορινθίους οἰκιστάς, ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκῳ. (Θουκ. βιβλ. α.)

εἰς τὰς ναυμαχίας, πλέον ἢ ἅπαξ ἐθριάμβευσαν. (1)

Καὶ τοι δὲ περιοριζομένης τῆς ὑποθέσεως περὶ τὰς τέχνας, γράμματα καὶ ἐπιστήμας τῶν Κερκυραίων, ἀλλ' ὅμως δὲν ἐπιχειρῶ τὴν ἐκθετικὴν διήγησιν τῶν ἀντικειμένων τούτων, περιγραφέντων ἤδη ἀπὸ τὸν κάλαμον τῶν πρώτων ἱστορικῶν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐπαναληφθέντων εἰς τὰς νεωτέρας ἱστορίας τῆς Κερκύρας· ποιούμενος δὲ ἀρχὴν ἀπὸ τῶν τεχνῶν, λέγω, ὅτι αὐταὶ ἐναγκαλιζόμεναι τὴν γλυπτικὴν, τὴν ἀρχιτεκτονικὴν, τὴν γραφικὴν, τὴν ἐγκολλατικὴν, ὧν βάσις ἡ διαγραφὴ, πρὸς δὲ, τὴν μουσικὴν καὶ τὸν χορὸν.

Ἡ γλυπτικὴ ἀνήχθη ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας εἰς τὸν ἔσχατον βαθμὸν τῆς τελειότητος, καὶ ἡ Ἑλλὰς κατεκοσμεῖτο ἀπὸ ἀνδριάντας καὶ ὑπομνήματα παντοίου γένους, καὶ θαυμασίας καλλονῆς, ἀφανισθέντα σχεδὸν μετὰ ταῦτα ἀπὸ τὴν βαρβαρότητα, ἐξηρημένων τινῶν λειψάνων, σωζομένων ἔτι εἰς τὴν εὐπολίτευτον Εὐρώπῃ πρὸς ὑπόδειγμα καὶ στάθμῃν διὰ τὰ πεπαιδευμένα ἔθνη, τῆς διακρίσεως τοῦ καλοῦ, καὶ τοῦ ὀρθοῦ αἰσθήματος. Οἱ Κορινθιοὶ πικτέρες τῶν Κερκυραίων ἦσαν περιδότηοι εἰς τὴν γλυπτικὴν· ἂν καθ' ἡμᾶς δὲν σῶζεται ἔργον τι τῶν ἀγαλαματοποιῶν Κερκυραίων, ὃ Πausanias ὅμως εἰς τὴν περιήγησιν τῆς Ἡλίδος ἀναφέρει ἔνα καλούμενον Πτόλιχον, λέγων «Πτολιχος Κερκυραῖος ἐμαθήτευσε παρὰ τῷ Κριτίᾳ (Ἀθηναίῳ ἀγαλαματοποιῷ) καὶ ἐδίδαξε τὸν Ἀμφίωνα, παρ' ᾧ ἐμαθήτευσε Πίσων ἐκ Κα-

(1) Καὶ παραταξάμενοι ἐναμάχησαν, καὶ ἐνίκησαν οἱ Κερκυραῖοι παρά πολλῷ, καὶ ναῦς πέντε καὶ δεκά διεφείραν τῶν Κορινθίων. . . μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν οἱ Κερκυραῖοι τροπαῖον στήσαντες ἐπὶ τῇ Λευκίμνῃ τῆς Κερκύρας ἀκροπόρι, τοῖς μὲν ἄλλοις, οὐς ἔλαβον αἰχμαλώτους ἀπέπειναν. Κορινθίους δὲ δώσαντες εἶχον. (Θουκ. βιβλ. α.)

Ἡμεῖς δὲ τούτοις προαπτόμενοι, Κερκυραῖοι μὲν βοηθήσαντες Ἀπολλωνιάταις καὶ τοῖς Ἐπίδαμοις, τοὺς μὲν στρατιώτας Κασάνδρου ὑποσπόνδους ἀφῆκαν, τὸν δὲ πλοῦτον, Ἀπολλωνίαν μὲν ἠλυθέρωσαν κτλ. (Διόδωρ. Ζηκ. βιβλ. 19.)

λαυρίας, διδάσκαλος τοῦ Δημόκριτου (τοῦ Σικυωνίου.) (1)

Ὁ δὲ Πλίνιος ἱστορεῖ τοῦτον τὸν Δημόκριτον ἔξοχον μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀγαλματοποιῶν διὰ τοὺς ἀνδριάντας τῶν φιλοσόφων (2) ἐξ οὗ δικαίως συνάγεται, ὅτι ὁ Κερκυραῖος Πτόλιχος ἦν ἔτι περιβόητος εἰς αὐτὴν τὴν τέχνην. Ἄλλ' εἰ οὕτως ἔχει, πόσοι Κερκυραῖοι εἰκότως δὲν ἐδιδάχθησαν τὴν γλυπτικὴν ἀπὸ τοιοῦτον περίφημον διδάσκαλον καὶ συμπολίτην των; καὶ πόσοι ἀγαλματοποιοὶ δὲν ἤνθησαν εἰς τὴν Κέρκυραν, καθ' ὃν χρόνον ἤμαζεν ἢ ἐφεύρεσις, καὶ ἡ θαυματουργία τῆς τέχνης;

Εἴπωμεν δὲ καὶ περὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Ἐγὼ δὲν εὐρηκα εἰς τοὺς συγγραφεῖς τινὰ ἀρχιτέκτονα Κερκυραῖον, ὅμως δὲ φαίνεται μοι πολλὰ εὐκολον νὰ ἀποδείξω, ὅτι εἰς ταύτην τὴν νῆσον ἐξησκήθη μὲ καλὴν ἐκβάσιν ἢ καλὴ καὶ τελεία ἀρχιτεκτονικὴ ἄ. ἐπεὶ δὲ οἱ οἰκιστὰι τῆς Κερκύρας Κορίνθιοι ἦσαν περίφημοι εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν, καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν εἰς τὸν λαὸν τῆς Κορίνθου, δεξιότατον εἰς τὰς τέχνας, τὴν ἐφεύρεσιν μιᾶς τῶν τριῶν τάξεων τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ὡς δηλοῖ αὐτὸ τὸ ὄνομα β'. ὅτι ἡ παλαιὰ πόλις τῆς Κερκύρας, οἰκοδομηθεῖσα παρὰ τῶν Κορινθίων, ἦτον ὠραιωτάτη, ὡς λέγει ὁ Ξενοφῶν, κεκοσμημένη ἀπὸ μεγαλοπρεπῆ οἰκοδομήματα. (3) γ'. ἐπεὶ δὲ ἡ διοίκησις εἶχε τοὺς ἰδίου ἀρχιτέκτονας, διὰ τὴν τέχνην, τὴν τάξιν, τὴν κοσ-

μιότητα καὶ τὴν συμμετρίαν τῆς πόλεως. (1) δ'. διότι σώζονται ἔτι καὶ λείψανα τινὰ αὐτῆς τῆς ὠραίας ἀρχιτεκτονικῆς. Ἴδου αἱ καθαρεῖ ἀποδείξεις τῆς καλῆς κρίσεως καὶ δεξιότητος τῶν Κερκυραίων εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν.

Εἰ καὶ ἀγνοοῦμεν τὰ ὀνόματα τῶν Κερκυραίων, ὅσοι διέπρεψαν εἰς τὴν ἐγχολαπτικὴν, τὰ σωζόμενα ὅμως τῶν παλῶν ἔργων των μαρτυροῦσι τὴν δεξιότητά των εἰς αὐτὴν τὴν τέχνην.

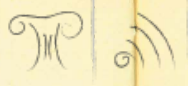
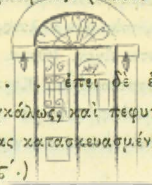
Ἡ ἀκριβὴς παρατήρησις τινῶν κερμάτων, καὶ ἄλλων ὑπομνημάτων χαλκοῦ, ἀργύρου, καὶ χρυσοῦ, ὅποια ἀροτριῶνες τὴν γῆν εὐρίσκουσιν οἱ γεωργοί, μάλιστα εἰς τὸν τόπον λεγόμενον ἔτι καὶ νῦν, Ἑλληνικὰ, ἀποδεικνύει, ὅτι οἱ Κερκυραῖοι ἦσαν ἐπιτήδειοι εἰς τὴν τέχνην ταύτην.

Ἡ γραρικὴ εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐπέδωκεν ὅσπερ ἡ γλυπτικὴ καὶ ἡ ἐγχολαπτικὴ, ἀλλὰ τὸ εὐθρῦπτον τῶν ὑφαντῶν ἰστών δὲν ἀντέσχεν εἰς τοῦ χρόνου τὴν ὕβριν, ὡς ὁ λίθος καὶ τὰ μέταλλα, ὥστε οὐδὲ σώζεται ὑπόμνημά τι τῶν ἀρχαίων ζωγράφων. Οἱ νεώτεροι διύσχυριζόμενοι, ὅτι προτεροῦσι τῶν παλαιῶν εἰς τὴν γραφικὴν, ἐπιστηρίζουσι τὴν δόκησίν των εἰς τὴν ἄγνοιαν ἐκείνων ὅσον ἀνήκει εἰς τὴν ἀποπτικὴν· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἦσαν μάλιστα εἰδήμονες ταύτης. Ὁ Ἀγάθαρχος, ὁ Δημόκριτος, καὶ Ἀναξαγόρας, ὡς ἱστορεῖ ὁ Βιτρούβιος, ἔγραψαν ἰδιαιτέρον περὶ τῆς ἀποπτικῆς, (2) καὶ διοπτικῆς.

(1) Πτόλιχος μὲν γὰρ ἔμαθεν ὁ Κερκυραῖος παρ' αὐτῷ Κριτία, Πτόλιχου δὲ ἦν μαθητῆς, Ἀμφίων. Πίσων δὲ ἀνὴρ ἐκ Καλαυρίας ἐδιδάχθη παρ' Ἀμφίωνι, ὁ δὲ παρὰ τῷ Πίσωνι Δημόκριτος. (Παυσ. βιβ. 5' σελ. 457, ἐκδοσις λειψίας.)

(2) Πλιν. βιβ. λδ. κεφ. ή.)

(3) Ἐπλευσαν εἰς τὴν Κέρκυραν. . . ἐπεὶ δὲ ἐπέσθη, ἐκράτησε τῆς γῆς καὶ ἐδόθη ἐξηρασμένη μὲν παγκόσμως, καὶ πεφυτευμένη τὴν χώραν, μεγαλοπρεπεῖς δὲ οἰκῆσεις, καὶ οἰνωνας κατασκευασμένους ἔχουσαν ἐπὶ τῶν ἀγρῶν. (Ξενοφ. ἑλλ.ν. ἱστορ. βιβλ. 5'.)

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ
Ἄριστομένης Ἀριστοκραδαεὺς διδωτικῆ πόλει τῶν Κερκυραίων. . .
ἔτος δι' ἀναγραφῆς καὶ ἀναθέσεις προβούλους μετὰ διοικητὰ καὶ ἀρχιτέκτονας τῶν ἐπιμελείαν ποιήσασθαι. Ἰτολ. ἐφημ Μοντφωκὸν σελ. 412.
(2) Namque primum Agatharcus Athenis Aechylo docente tradidit, scenam fecit, et de ea Commentarium reliquit. Ex eo mo-

Ἀγαθὴ τὴν διατηρήθησαν ἀπὸ τὸν χρόνον τὰ ἀγάλμα-
 τα τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ Ἀιοχόοντος, τῆς Ἀφροδίτης, καὶ
 ἄλλα ὑπομνήματα, νὰ μὴ σφραγίζονται ὁμοίαν ὑπεροχὴν
 καὶ εἰς τὴν γλυπτικὴν ἔτι. Ἄλλ' ἡ τελειότης τῶν Ἑλλήνων εἰς
 τὴν γλυπτικὴν καὶ εἰς τὰς ἄλλας τέχνας, καὶ αἱ διαβόητοι
 ἐκεῖνα δῶμα εἰκόνες. ἡ μὲν τοῦ βότρου ἀπατήσασα τὰ πτη-
 νὰ, ἡ δὲ ἑτέρα τοῦ περικαλύμματος, ἥτις ἠπάτησε τὸν ἴδιον
 αὐτοῦργον ἐκείνης τοῦ βότρου, καὶ τοι περίφημον μεταξὺ
 τῶν γραφῶν τῆς Ἑλλάδος, ἀποδεικνύουσι προφανῶς, πό-
 σον οἱ ἀρχαῖοι ἦσαν δεξιοὶ εἰς τὴν γραφικὴν, ὡς εἰς τὴν
 γλυπτικὴν καὶ εἰς τὰς ἄλλας τέχνας.

Ἡ Ἑλλὰς ἔδωκε μέγαν ἀριθμὸν ζωγράφων, καὶ οἱ σωζό-
 μενοι ἡμέτεροι συγγραφεῖς ἀναφέρουσι τινὰς, ἐν οἷς δὲν φαί-
 νεται Κερκυραῖός τις· ἐπειδὴ δὲ εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους
 ἐξησκούντο εἰς τὴν Κέρκυραν αὐταὶ αἱ εὐγενεῖς τέχναι μὲ
 καλὴν ἔκθασιν, πιθανώτατα ἔπισται, ὅτι καὶ ἡ γραφικὴ ὁ-
 μοίως ἐξησκεῖτο. Ὁ λόγος τῆς Κερκύρας περιποιούμενος τὴν

miti. Democritus et Anaxagoras de eadem rescripserunt, quemad-
 modum oporteat ad aciem oculorum, radiorumque extensionem,
 certo loco centro constituto ad lineas ratione naturali responderem,
 uti de incerta re certæ imagines ædificiorum in scenarum picturis
 redderent speciem, et quæ in directis planisque frontibus siut fi-
 gurata alia descendetia, alia prominentia esse videantur. Vitruv,
 in præf. ad lib. VIII. pag. 124. edit Amstæd. 1649, in folio.

Ἐπεὶ δὲ, διδάσκοντος τραγωδῖαν Αἰσχύλου Ἀγάθαρχος τὸ πρῶτον Ἀθή-
 νησι, σκηνὴν ἐποιήσατο, περὶ ἧς καὶ ἀπομνημόνευμα κατέλιπεν, ὁμοιότη-
 τες ἐκ τούτου, ἔτε Δημόκριτος καὶ Ἀναξαγόρας συνέγραψαν περὶ αὐτῆς,
 ὅπως, ἐξ ὀριστοῦ τόπου, ὡς ἀπὸ κέντρου τῆς ἕλης καὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν
 ἀκτίνων, κατὰ λόγον φύσεως κείσθαι χρὴ τὰς γραμμάς, ὥστε ἐν ταῖς πᾶσι
 σκηνῶν γραφαῖς, ἐκ τοῦ ψευδοῦς ἐπιφανέσθαι ἀληθεῖς τὰς τῶν οἰκοδομη-
 μάτων εἰκόνας, καὶ τὰ ἐν ἐπιπέδοις καὶ κατ' εὐθεῖαν σχήματα, τὰ μὲν
 πρὸς τὰ ἄνω φερέσθαι δοκεῖν, τὰ δὲ πρὸς τὰ κάτω.

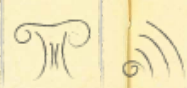
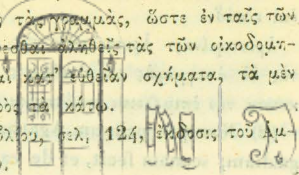
Βιτρούβιος ἐν τῷ προομίῳ τοῦ ἡ. βιβλίου, σελ. 124, ἑλλάσσει τοῦ Αμ-
 στελοδ. κατὰ τὸ 1649 ἔτος, εἰς φύλλον.

καλὴν ἀρχιτεκτονικὴν, καὶ τὴν τέχνην ἥτις δίδει πνοὴν
 ζωῆς εἰς τὰ μέταλλα καὶ εἰς τοὺς λίθους, ἦτο ἔτι ἰκανὸς νὰ
 ἐμφυχώσῃ καὶ τὸν ὑφαντὸν ἱστὸν διὰ τοῦ γραφείου, ὥστε οἱ
 ἀπόγονοι τῶν Κορινθίων δὲν ἠγνόουν τὴν γραφικὴν, ἀνθού-
 σαν μετὰ λαμπρότητος εἰς τὴν μητέρα πατρίδα των.

Οὐδεὶς δὲ ἀγνοεῖ, ὅσον κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, ἄ-
 παντες οἱ λαοὶ τῆς Ἑλλάδος μετήρχοντο τὴν τε μουσικὴν
 καὶ τὸν χορὸν, ἐπειδὴ παρὰ τὰ ἄλλα ἦσαν καὶ μέρος τῆς
 τῶν θεῶν λατρείας, καὶ συντείνοντα σφόδρα πρὸς τὴν ὀρ-
 θὴν ἀγωγὴν. Τὰ δύο ταῦτα ἐξησκούντο εἰς τὴν Κέρκυραν
 κατὰ τοὺς χρόνους ἔτι τῶν Φαιάκων, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται,
 καὶ εἰς τὰς λαμπρὰς τῆς Ἑλλάδος ἡμέρας, οἱ Κερκυραῖοι
 εἶχον ἐορτάς, θεωρίας, μουσικοὺς, τραγωδοὺς καὶ κωμω-
 δοὺς, διαπρέποντες καὶ εἰς τὰς τοιαύτας τέχνας. (1)

Διεκρίθησαν πολλάκις ἔτι εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας.
 Ὁ Πausanias ποιούμενος λόγον περὶ τῶν ὑπομνημάτων ἀ-
 φιερωμένων εἰς τὸν Δία, διεξέρχεται καὶ περὶ τῶν διαβόη-
 των ἀνδρῶν εἰς τὰ Ὀλύμπια, περιγράφων μικρὸν ἀριθμὸν
 διακριθέντων τινῶν εἰς αὐτὰ, πρὸς ὧν τὴν μνήμην ἀνιγέρ-
 θησαν ἀνδριάντες, τὸ ὅποιον δὲν ἐγίνετο εἰς ἅπαντας ἀ-
 πλῶς τοὺς Ὀλυμπιονίκας. Μεταξὺ δὲ τούτων ἦσαν οἱ ἀν-
 δριάντες δύο Κερκυραίων, Φίλωνος καὶ Θερασιλόχου. Κεῖνται,
 λέγει, οἱ ἀνδριάντες τοῦ Μενεπτολέμου ἐκ τῆς ἐν τῷ Ἰονίῳ
 Ἀπολλωνίας, καὶ Φίλωνος τοῦ Κερκυραίου, ἀνακρηχθέντων

(1) Ἀριστομένης, Ἀριστοκραϊδαλεὺς δίδωσι τὰ πόλια τῶν Κερκυραίων ἐς
 τὰν τῶν τεχνιτῶν μίσθωσιν τῷ Διονύσῳ, ἀργυρίου Κορινθίου μ. αἰς ἐξήκον-
 τα. . . ἀγέτω δὲ ἀπὸ Κορινθίαν μὲν πεντήκοντα, ἀπὸ τοῦ τόκου
 τῶν τριῶν ταλάντων, μισθουμένων αὐτὰς τρεῖς, τραγωδοὺς τρεῖς, κωμω-
 δοὺς τρεῖς, καὶ τῶν Μουσικῶν σελ. 412. Τὴν δὲ ψιλὴν κιβίσσον
 καὶ ἀντιόχου, καὶ ἄλλων ἐν Κερκύρα. (Ἀθην. σελ. 637.)

ἀμφοτέρων νικητῶν δρόμου μεταξύ τῶν παιδῶν· (1) ἐπον-
ται καὶ ἕτεροι δύο, ὁ μὲν Θερσίλοχου τοῦ Κερκυραίου, νι-
κητοῦ τῆς πυγμαῆς τῶν παιδῶν, ὁ δὲ Ἀριστίωνος τοῦ Ἐπι-
δαυρίου, υἱοῦ τοῦ Θεοφιλοῦς νικητοῦ τῆς τῶν ἀνδρῶν, ποίη-
μα ἀμφοτέροι Πολυκλείτου τοῦ Ἀργείου. (2)

Ὁ Εὐσεβίος ἀναφέρει ἔτι τὰ ὀνόματα τριῶν ἄλλων Κερ-
κυραίων νικητῶν εἰς τὰ Ὀλύμπια, Ἀγχιθάρχου, Ἀρχιλόχου
καὶ Παρμενίσκου. (3)

Ἄλλοι μὲν τοῦδε ἀπέδειξα, ὅτι οἱ Κερκυραῖοι περιποιού-
μενοι τὴν γλυπτικὴν, τὴν ἀρχιτεκτονικὴν, τὴν ἐγκολαπτι-
κὴν, τὴν γραφικὴν, τὴν μουσικὴν καὶ τὸν χορὸν, ἐπέδωκαν
πολλὰ ἰκανῶς, καὶ διεκρίθησαν ἔτι καὶ εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς
ἀγῶνας· λέξω δὲ νῦν καὶ περὶ τῆς ἐπιδόσεως τῶν αὐτῶν εἰς
τὰ γράμματα.

(1) Κεῖνται δὲ ἐν παισὶν εὐληφότες δρόμου νίκας, Μενεπτόλεμος ἐξ Ἀ-
πολωνίας τῆς ἐν τῷ Ἴονίῳ, καὶ Κερκυραῖος Φίλων. . . . τούτῳ τῷ
Φίλωνι Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπους ἐλεγείῳ δεξιώτατον ἐποίησε.

Πατὴρ μὲν Κορκύρα. Φίλων δ' ὄνομ', εἰμὶ δὲ Γλαύκου υἱός, καὶ νίκη,
πυξὶ δὴ Ὀλυμπιάδας. Πaus. βιβ. ζ', σελ. 475.

(2) Θερσίλοχον δὲ Κερκυραῖον, καὶ Ἀριστίωνα Θεοφιλοῦς Ἐπιδαυρίου,
τὸν μὲν ἀνδρῶν πυγμαῆς Θερσίλοχον δὲ λαβόντα ἐν παισὶ στέφανον, Πιλύ-
κλειτος ἐποίησε σφῆς ὁ Ἀργεῖος. Πaus. βιβ. ζ'. σελ. 481.

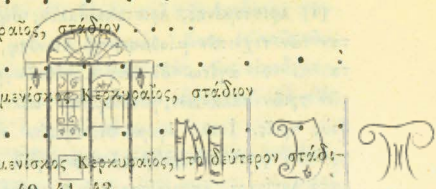
(3) Ἕλληνων Ὀλυμπιάδες ἀπὸ τῆς πρώτης ἐπὶ τὴν σμζ, καθ' ἣν Ῥωμαίων
ἐβασίλευσεν Ἀντώνιος υἱὸς Σεβήρου. Πρώτη Ὀλυμπιάς, ἣν ἐνίκη Κέραιος
Ἡλοῖος, στάδιον. Τοῦτο γὰρ ἠγωνίζοντο μόνον ἐκ τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων. . .

.....
πεινηκοστὴ ἐνάτη. Ἀρχιλόχος Κερκυραῖος, στάδιον . . . .

.....
ἐξηκοστὴ πρώτη. Ἀγχιθάρχος Κερκυραῖος, στάδιον . . . .

.....
ἐξακοστὴ ἑβδομηκοστὴ πρώτη, Παρμενίσκος Κερκυραῖος, στάδιον . . . .

.....
ἐκατοστὴ ἑβδομηκοστὴ πρώτη, Παρμενίσκος Κερκυραῖος, τὸ δεύτερον στάδι-
ον. Εὐσεβ. χρον. λόγος πρώτος, σελ. 40, 41, 43.

Ὅταν ἤκμαζεν ἡ Ἑλλάς, οἱ Κερκυραῖοι μετέβησαν πολλὰ
ἐνθέρμως τὰ γράμματα, διὸ καὶ εὐδοκίμησαν παρ' αὐτοῖς
ποιηταί, ῥήτορες (1) καὶ ἐξαιρέτοι συγγραφεῖς παντίου εἶ-
δους· ὁ χρόνος ὅμως καὶ ἡ βαρβαρότης ἠφάνησαν τὰ ποιή-
ματα, καὶ σώζονται μόνον τὰ ὀνόματα ἐνίων, καὶ ἐπιτάφια
τινὰ ἐγκεκολαμμένα εἰς τοὺς λίθους. Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς
ἀναφέρει τὰ ὀνόματα δύο ποιητῶν Κερκυραίων, Αὐτομήδου
καὶ Χαΐριος (2). Ὁ δὲ Σουΐδας, καὶ ὁ σχολιαστὴς Ἡφαι-
στίων καὶ ἕτεροι (3) ἀναφέρουσι καὶ ἕτερον Κερκυραῖον κη-
λούμενον Φιλίσκον, ἓνα τῶν ἐπτὰ τραγικῶν κατὰ τοὺς χρό-
νους Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου, ἐπικληθέντων πλειάδων
διὰ τε τὸν ἀριθμὸν, καὶ διότι ἀπέστειλον εἰς τὴν τραγω-
δίαν ὡς οἱ ἀστέρες τῆς πλειάδος. Ὁ Φιλίσκος οὗτος συνέ-

(1) Δημηγορία Κερκυραίων αἰτούντων παρ' Ἀθηναίων βοήθειαν πρὸς Κο-
ρινθίους, Θεουκιδίδ. βιβλίον α'.

(2) Καὶ ἑτέρων πλειῶνων ἀματογράφων δὲ, τῶν καὶ αἰοιδῶν, γνωρίσ-
ματα, τὰ ἄσματα καὶ ὠδὰς γράφειν πρὸς μουσικὴν, καὶ φθρυγγα, καὶ
βάρβιτον, καὶ κιθάραν, καὶ πᾶν ὄργανον μουσικῶς ἀδόμενον, οἳ περ ἦσαν
ποιηταί, ὅς ὁ Φαληρεὺς Δημήτριος γράφει, Αὐτομήδης καὶ Δημόδοκος καὶ
Χαΐρις οἱ Κερκυραῖοι, καὶ ὁ Ἰθακήσιος Φήμιος, καὶ οἱ λοιποὶ, οὗς ὁ Φαλη-
ρεὺς Δημήτριος γράφει, οὐδὲ γὰρ αὐτὸς ἀγνοῶ. Ἰσαάκιος Τζέτζης, προλε-
γόμενα εἰς τοὺς ποιητάς.

(3) Φιλίσκος Κερκυραῖος, Φιλώτου υἱός, τραγικός, καὶ ἱερεὺς τοῦ Διο-
νύσου ἐπὶ τοῦ Φιλαδέλφου Πτολεμαίου γεγονώς, καὶ ἀπ' αὐτοῦ Φιλίσκιον
μέτρον προσηγορεύθη, ἐπεὶ περ αὐτῷ ἐνεδαψιλεύετο· ἔστι δὲ τῆς δευτέρας
τάξεως τῶν τραγικῶν, οἵτινες εἰσὶν Ζ, καὶ ἐκλήθησαν πλειάς. Αἱ δὲ τρα-
γωδία αὐτοῦ εἰσὶ μβ. Σουΐδας εἰς Φίλις. Ἡφαιστίωνος σχολιαστοῦ.

Ἐπτὰ λέγεται εἶναι τραγωδοί, διὸ καὶ πλειὰς ὀνομάσθησαν· ἐπὶ Πτολε-
μαίου γεγονάσιιν οὗτοι, ἄριστοι τραγωδοί· εἰσὶ δὲ οὗτοι, Ὀμπρος νεώτερος,
Σωσίθεος, Λυκόφρων, Ἀλέξανδρος, Φιλίσκος. Διονυσιάδης, καὶ Αἰποντιδῆς

ἕτερος τοῦ αὐτοῦ

ἐπὶ τῶν χρόνων Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου ἐπτὰ ἄριστοι γεγονάσι τραγι-
κοί, οὓς πλειὰς ἐκάλεσαν, διὰ τὸ λαμπροὺς εἶναι ἐν τῇ τραγικῇ, ὡς περ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΝΕΤΙΚΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΔΕΛΦΩΝ
καὶ οὗτοι, Ὀμπρος . . . . καὶ Φιλίσκος .
Ἰσαάκιος Τζέτζης.

γραφε 42 τραγωδίας, και ἕτερον ὄλον ποιήμα ἐξάμετρον (1) οὗ δὴ, ὡσπερ και ἀπειραρίθμων ἄλλων, ἐξέλιπον ἅπαντα τὰ ποιήματα.

Ὁ Ἀλεξανδρεὺς Κλήμης μαρτυρεῖ και περὶ ἑτέρου τινὸς ποιητοῦ Κερκυραίου καλουμένου Τιμοξένου. (2) Οἱ δὲ ἀνωτέρω εἰρημένοι ἐπιτάφιοι συντεθέντες ἀπὸ ποιητᾶς Κερκυραίου, ὧν ἀγνοοῦμεν τὰ ὀνόματα, διὰ τε τὸ ὕφος τοῦ καθ' αὐτὸ Ἑλληνισμοῦ, και τὸν τρόπον τῆς ποιήσεως, δεικνύουσιν, ὅτι συνεγράφησαν εἰς τὴν λαμπρὰν ἡλικίαν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων. Εἰσὶ δὲ πρὸς τιμὴν και μνήμην τινῶν ἀνδρῶν μάλα λογίων, και ἐπαινετῶν δι' ἀρετὴν πολιτικὴν, και τὰ πρὸς τὸν πόλεμον. (3) Παρὰ τούτους εὐρίσκονται εἰς

(1) Φιλίσκος δὲ ὁ Κερκυραῖος εἶ ὧν τῆς πλειάδος ἐξαμέτρῳ συνέθηκεν ὄλον ποιήμα. Ἠφαιστίνωνος Ἐγχειρίδιον σελ. 30.

(2) Καὶ ταῦτα μὲν προήχθημεν εἰπεῖν, ἔτι μάλιστα ἐν τοῖς πάνυ παλαιῶς τοῦ Κύκλου ποιητᾶς τεθείασιν. Ἦδη δὲ και παρ' Ἑλλήσιν χρῆσμολόγοι συχνοὶ γεγονέναι φέρονται, ὡς οἱ Βίκιαιδαι ἢ μὲν Βοιωτῶς, ἢ δὲ Ἀρκάδας, πολλὰ πολλοὺς προσαγορεύσαντας. Τῇ δὲ τοῦ Ἀθηναίου Ἀμφιλόχου συμβουλῇ, και Πεισίστρατος ἐκράτυνε τὴν τυραννίδα, τὸν καιρὸν τῆς ἐπιθέσεως δηλώσαντος. Σιγάσθω γὰρ Κομήτης ὁ Κρής, Κινύρας ὁ Κύπριος, Ἄσμητος Θετταλὸς, Ἀριστάριος ὁ Κυρηναῖος, Ἀμφιάρεις ὁ Ἀθηναῖος, Τιμοξένος ὁ Κερκυραῖος κ'. Κλημ. Ἀλεξ. σελ. 333.

(3) Ἡ μάλα δη περὶ σπιο λυγρον ποτμον εκλυε Πατρα αληπ αμφιλοχων γαια θρασυπολεμων. ουνεκεν ελλυρισισιν υφ ιππομαχοισι δαμασθης, οστεα δ εν γαια, σοι δ εταροι εκτερισαν, Και σου αποφθιμενου πιστοι φιλοι ουκ ελαθοντο Σιννα Φυλοπιδισ δ εξερυσαν στυγερας Αμφιλοχοι, θρασων ευ ειδοτας εργον ακοντων οι δε μεγ αχνυμενοι συγγενη εκτερισαν

Τὸ ὄραλον τοῦτο ἠρωελεγαῖον ἐπιτάφιον, και τὸ ἐφεξῆς ἀναφέρει ὁ Μονταφάνις εἰς τὰς Ἰταλικὰς ἐφημερίδας, ὅτι εὐρεθῆναι εἰς τὴν Κέρκυραν, συντεθέντα πιθανῶς ἀπὸ Κερκυραίου ποιητᾶς και ἐν γένει ἀνεκὸν εἰς πλάκας δὲν ἔχουν τοὺς τόνους τῆς προσφῆδας, και συμπληροῦν τὴν πλησιαιότητα τῶν καθ' ὃν χρόνον ἐγράφετο οὕτως ὁ τέταρτος στίχος τοῦ πρώτου ἐπιταφίου, ἵσως ἐμβραβεμένος ἀπὸ τὴν ἀντιγραφὴν, καὶ τὰ ἀσάτια δαμύσται γαι εδπα

τοὺς Ἑλληνας συγγραφεῖς τὰ ὀνόματα και ἄλλων πολλῶν ροι εκτερισαν» ἐφάνημοι εὐλογώτεροι νὰ τὸν γράψω, ὡς ἔχει ἀνωτέρω και διὰ τὸ μέτρον και διὰ τὴν ἐννοιαν γέγραπται δὲ εἰς ἑπαινον ἀνδρείου τινὸς πολεμιστοῦ ἐκ τῆς Ἀμφιλοχίας λεγομένου Σίννα, ὃ δὴ και παρῆφρασα εἰς τοὺς ἐφεξῆς τροχαίκοὺς στίχους.

ὦ, πόσον ἦκουσε πικρῶς ἡ Γῆ σου ἡ πατρίδα τὸν θλιβερόν σου θάνατον, Σίννα, τῶν Ἀμφιλόχων Τὸ σθένος τῶν πολεμιστῶν! ἔταν κατ' Ἰλλυρίων ἔπαισε, μέγας πολεμῶν, ἀνδρείων ἰππομάχων, ὅμως δ' ἐν γῆ, σοῦ τὰ ὅσα ἔχουσιν οἱ ἑταῖροι, οὐδὲ, ἂν σὺ ἀπέθανες, οἱ φίλοι οἱ πιστοὶ σου σὲ ἀμνημόνησαν ποτὲ ἄνθρωποι δ' εἰσπεσόντες εἰς βρασμὸν ὕπλων κρατερόν, σ' ἐξέφερον γενναίως οἱ εὐθαρσεῖς ἀκοντισταὶ Ἀμφιλοχίας παῖδες, μέγα δ' ἀλγοῦντες ἐπὶ σοί, παρέδωκάν σ' εἰς τάφον.

ἕτερον ἐπιτάφιον.

»Πονθανεαι, τις εφυν, ξενη, τις δ εγεννηθην; ω παροδιτα μαθε, στας ολιγοι προ ταφων.
»Γεννα μεν Γλαυκος με πατηρ, τιτες δε με μητηρ χρυσογονη, και μευ δυσμορος ουκ ανατο.
»Τηλοθι γαρ πατρης Βηθυνιδος ωλεσε θυμον, Ναυτιλιηκε. . . (ἴσως, κεχρή), νηι τε μη πισυνος.
»Κεῖναι δ εν Σχερητι, παρα θιν αλος ηνεμοεσταν υστατα, λυγρον εμοι δερμομινος πελαγος

Παράφρασις

Τίς, ἐρωτᾷς, ἀνέβλαστον, ἐκ τίνων δ' ἐγεννήθην; στήθε μικρόν, και μάνθανε ὃ ξένη παροδιτα.
ὁ Γλαῦκος μ' ἔσπειρε Πατήρ, ἡ δὲ τεκοῦσα Μητήρ ἡ χρυσογόνη δυσμορος. οὐδὲν ὄφελθεῖσα.
πάρῳ δὲ Βηθυνίδος γῆς, τῆς ἡμερτῆς πατρίδος ὄλεσα τὴν ἐμὴν ψυχὴν οὐ πεποιθὼς εἰς πλοῦν
(α) Τὸ Κερχεικὸν εὐάρμοστον, οὐδ' εἰς τὴν ναυτιλίαν.
Κεῖμαι δ' ἐν τῇ Σχερίᾳ νῦν, εἰς ἀνεμώδη ψάμμον τῆς παρὰ θάλασσαν ἀκτῆς, και ἀντικριῶμου βλέπω τὸ πῆλαγος τὸ κρουερόν, ἔσχατον θειερόν μου.

(α) Κερχεσία λιμὴν τῆς Κορίνθου. ὀνομαστος τὸ πάλαι διὰ τὴν ναυπηγίαν, και τὴν εἰς τὸν πλοῦν ἐμπειρίαν τῶν κατοίκων.

ΙΛΚΩΒΑΤΕΙΟΣ ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΙΕΥΧΡΟῦ και τὸ πορτοῦ ἐνετοῦ, 1725, ἀριθ' εδ'.

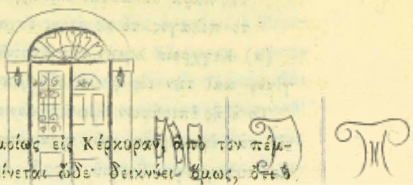
Κερκυραίων συγγραφέων ἐπὶ πᾶν εἶδος λόγων, ὡς ὁ Ἀλεξάνδρου Κλήμης μαρτυρεῖ περὶ τοῦ Κερκυραίου Ἀπολλο-

Μυρι αποφθιμένοιο ταφῶι περι τωιδε χυθαισα
παιδος Ἀλαξανδρου μυρατο Καλλιποια,
ωκυμορον και ατεκνον ἐπεὶ θετο ταιδ υπο γαικι
επτα και εικοσετους πνευμα λιποντα βιου
ιστορα παιδειας τοξωι κλυτον ως ποκα ληστας
ανδροφονους αλαις κτεινει επιστροφασιν,
αλλ ιθι νυν παροδιτα τον εκ χθονος Ἀλκινουσι
χαρ ειπων αγαθον παιδ αγαθου Σατυρου

Παράφρασις

Περὶ τὸν τάφον ἁερῶς χυθεῖσ' ἡ Καλλιόπῃ
ᾤμωξεν, ἀνωλόλυξεν Ἀλέξανδρον τὸν γόνον,
ἄτεκνον, ταχυθάνατον κείμενον εἰς γῆν τὴν δε,
ἐπτά και εἰκοσι ἐτῶν ἀφέντα ζωῆς πνεῦμα,
παιδείας πανειδήμονα, ἐνδοξόν εἰς τὸ τόξον,
ὅς ποτε περιπλέοντας εἰς τὰ μακρὰ πελάγη
τοὺς ἀνδροφόνους πειρατὰς ὤλεσε κατὰ κράτος·
ἀλλὰ ὀδῖτα πάρελθε. Τὸν δ' ἐκ τῆς γῆς Ἀλκίνου
προσφάνει παῖδα ἀγαθόν, τοῦ ἀγαθοῦ σατύρου.

Οδῖτα Βαιον Σαματι σταθεις παρα
Μαθοις κεν ατρεκειαν. ισθι Δ ως πατρος
Αθηνιωνοσ ουν ταφησι Κληζεται
Και Μνασεαν αυδασον ονομα Φθιτου
Και Γνωθι Μυθουσ οισ Σοφωσ ετερπετο.
Λιμεν τα κοσμου σεμνα και διασπτερον
δι . . . . . εταν πυρωπονδιοεροδρόμω, προφανῶσ αἰθεροδρόμω
. . . . . και γεωμορον τεχναν
γραμματισινιχνευτεριαν ευαδειδοι
κατειδομηπου δελτονας ενιπτυχαισ
οπιπλανατασ εστι λαρτιου γονοσ
και μηνισ ακαρνιατων επατρεκεισ
διυθεταπαντων εσθλον ακρο κλεοσ
νεναενακμα κουρονωιοπορεν τεχναν
ονηνου . . . . . τροκονταδη
υπαλιω πλειονασ ειδων φασ
ποθεινοσ δε τοισ τανδυπηλυθε χθονα,
Τὸ ἱαμβικὸν τοῦτο ἐπιτάφιον εὑρεθὲν ὑμῶν εἰς Κέρκυραν ἀπὸ τὸν πέμ-
πτου στίχου καὶ ἐρεξῆς διεφθάρη, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν δεικνύει ἡμῶν, ὅτι ὁ

δώρου (1) καὶ ὁ Ἀθηναῖος μέμνηται τῆς σοφῆς Κερκυραίας Ἀναγαλλίδος (2) ἥτις ἀναφέρει εἰς τὴν Ναυσικαάν τῆς σφαιρας τὴν εὔρεσιν· ὁ δὲ Εὐστάθιος εἰς τὰς παρεκβολὰς μνημονεύει καὶ τοῦ Κερκυραίου συγγραφέως Ἀγαλλίδος. (3)

Ταῦτα πάντα ἀποδεικνύουσιν ἐναργῶς τὴν ἐπίδοσιν τῶν Κερκυραίων ἐπὶ πᾶν εἶδος μαθήσεωσ και γραμμάτων, ἐμποιούντα ἀνίαν ὁμωσ διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν ποιημάτων αὐτῶν τε και τόσων ἄλλων ποιητῶν, ῥητόρων και συγγραφέων τῆσ αὐτῆσ νήσου, ὧν δὴ ὁ φθορεὺσ χρόνοσ, και ἡ βλοσυρὰ τύχη συγκατηνάλωσαν και αὐτὰ τὰ ὀνόματα. Ἀλλ' ἴδωμεν ἂν οἱ Κερκυραῖοι ἐπέδωκαν και εἰς τὰς ἐπιστήμασ, και εἰς τὰς εὐγενεῖσ τέχνασ, και εἰς τὰ γράμματα, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῶν ἀκριβεστάτων.

ἐγχομιαζόμενοσ ἦτον οὐ μόνον Μαθηματικὸσ και Ἀστρονόμοσ, ἀλλὰ και λόγιοσ ἀνὴρ, ὡσ μαρτυροῦσιν ὁ ἔννατοσ και δέκατοσ στίχοσ, ἐξ ὧν μαθηάμεν, πόσον παρὰ τοῖσ παλαιοῖσ ἦν ἐν ὑπολήψει ὁ Ὀμηροσ, οὗ ἡ μόνη γνῶσισ ἐνομιζετο ἱκανὴ νὰ καταστήσῃ δεινὸν τὸν ἀνθρωπον. Οἱ πρῶτοι δὲ πέντε στίχοι προφανῶσ λέγουσιν.

Ὀδῖτα σταθεις ὀλίγον παρὰ τῷ τάφω, δύνασαι νὰ μάθησ τ' ἀληθέσ. Γίνωσκε τοῖνον, ὅτι ὁ ἂν εἰς τὴν ταφὴν δοξάζεται υἱὸσ τοῦ πατροσ Ἀθηνίωνοσ· τοῦ δὲ κειμένου τὸ ὄνομα καλεῖται, Μνασέασ. Ἴδου ἕσ αἱ σπουδαί, εἰσ και κατεγίνετο κ'.

(1) Εἶδ' ἄγε τοι νῦν ἐγὼ λέξω πρῶθ' ἥλιον ἀρχὴν,
εἰ δ' ἂν δὴ ἐγένοντο τὰ νῦν ἐσπορώμενα πάντα,
Γαῖά τε και πόντοσ πολυκύμων, ἡδ' ὕγροσ ἀήρ,
τιτάν, ἡδ' αἰθήρ, σφίγγων περὶ κύκλον ἅπαντα.

Ἀπολλόδοροσ δ' ὁ Κερκυραῖοσ τοὺσ στίχοσ τοὺσ δε ὑπὸ βράγχου ἀναφωνηθῆναι τοῦ Μάντεωσ λέγει, Μιλησίουσ καθαίροντοσ ἀπὸ λιμοῦ. Κλημ. ἀλ. σ, 569.

(2) Ἀναγαλλίσ ἡ Κερκυραία Γραμματικὴ, ἥτισ τὴν τῆσ σφαιρασ (τοῦ ἀθύρματος) εὔρεσιν, Ναυσικαά τῆ Ἀλκινόουσ θυγατριάνατιθισιν· Ἀθην. βιλ. ἀ. σ. 14.

(3) Τὰσ δε πόλεισ ταύτασ τὰσ δύο, Ἀγαλλίσ τισ Κερκυραῖοσ ἀνὴρ, Ἀθήνασ φησιν εἶναι και Ἐλευσίνα, προάρχων οὗτω τὸ εἶκοσ τοῦ λόγου. Εὐσθ. εἰς τὰς παρεκβολὰσ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΝ 56.
ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΤΡΙΣΤΙΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΚΑΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΠΑΤΡΙΣΤΙΚΟΝ
καὶ ἐπιπέφυκτοσ, ὡσ προσέβηθη. νοεῖν ὁ Κερκυραῖοσ σοφοσ· ὁ αὐτόσ σ. 1159.

Εἰς τὴν μαθηματικὴν γὰρ δὲν ἀπήνησα τὸ ὄνομα γεωμέτρου τινὸς Κερκυραίου, ὅμως δὲ ἡ τελευταία ἐπιτάφιος ἐπιγραφή ἐν τῇ 6 σημειῶσει ἀναφερομένη δεικνύει, ὅτι εἰς τὴν Κέρκυραν περιεποιεῖτο ἡ μαθηματικὴ ἐπιστήμη. Αὐτὴ εἶναι πρὸς ἔπαινον ἐνὸς γεωμέτρου καὶ ἀστρονόμου, δείγμα ἀναμφίβολον τοῦ λόγου μου, ὅτι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους εἰς τὴν Κέρκυραν ἐξεπαιδεύοντο τὰς ἀκριβεῖς ἐπιστήμας, καὶ εἶχον ἐν τιμῇ τοὺς εὐδοκίμοινας εἰς ταύτας. Ἐνησχολοῦντο παρρησιῶς εἰς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, καὶ συνέγραψαν περὶ αὐτῶν.

Ὁ Ἀθήναιος διπλαμβάνει περὶ ἐνὸς βοτανικοῦ Κερκυραίου, καὶ περὶ τῆς ἐπιγραφῆς ἐνὸς τῶν ποιημάτων του, λέγων οὕτως «Εὐμαχος ὁ Κερκυραῖος ἐν τῷ ῥιζοτομικῷ λέγει, ὅτι ὁ νάρκισσος καλεῖται ἔτι καὶ ἀνακαλλίς καὶ κρόταλον (1) Διετήρησεν ἔτι τὸ ὄνομα Δράκοντος Κερκυραίου φυσικοῦ ιστορικοῦ, τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ ποιήματός του, καὶ ἀπόσπασμά τι πολυμαθέστατον. (2)

Τὰ δείγματα ταῦτα μόνον ἀρκοῦσιν ἱκανῶς νὰ ἀποδείξῃ τις, ὅτι εἰς τὴν Κέρκυραν περιεποιῦντο αἱ ἀκριβεῖς ἐπιστή-

(1) Εὐμαχος δ' ὁ Κερκυραῖος ἐν ῥιζοτομικῷ, καὶ ἀνακαλλίδα φησὶ καλεῖσθαι τὸν νάρκισσον, καὶ κρόταλον. Ἀθην. δειπνο. βιβλ. ιε'. σ. 681.

(2) Ἐπεὶ δὲ ἐνταῦθα τοῦ λόγου ἐσμέν, συμβαλοῦμαι τε μέλος ἑμὴν εἰς ἔρωτα κατὰ τὸν Κυθήριον ποιητὴν, ὅτι Ἴανὸς ὁ παρ' ἑμῶν θεὸς ἐν κατ' πατέρα προσαγορεύομεν, πρῶτος εὔρε στέφανον· ἱστορεῖ δὲ τοῦτο Δράκων ὁ Κερκυραῖος ἐν τῷ περὶ λίθων, γράφων οὕτως, Ἴανὸν δὲ λόγος ἔχει διπρῶσιπον γεγενῆσθαι, τὸ μὲν ὀπίσω, τὸ δ' ἔμπροσθεν ἔχοντα πρόσωπον ἀπὸ τοῦτου καὶ τὸν Ἴανὸν ποταμῶν. καὶ τὸ ὄρος Ἴανὸν ὀνομάζεσθαι, κατοικήσαντος αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους. Πρῶτον δὲ στέφανον εὔρειν, καὶ σχεδίας, καὶ πλοῖα, καὶ νομίματα χαλκοῦν πρῶτον κατέλαβεν· διὸ καὶ πᾶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα πολλὰς πόλεις, καὶ τὰς κατὰ τὴν Ἰωνίαν καὶ Σικελίαν, ἐπὶ τοῦ νομίματος ἐγγραφῆναι πρόσωπον δικέφαλον, καὶ ἐκ θατέρου μέρους, ἢ σχεδίου, ἢ στέφανον, ἢ πλοῖον. Τούτων δὲ τὴν ἀδελφὴν γέννησάν τε, καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς μητρὸς υἱὸν μὲν Αἰθίοβα, θυγατέραν δὲ Ὀλιστήνην γεννῆσαι, καὶ ἀπὸ τῆς πλησίον ὀδοῦς ὄρος κείμενον, τὸ ἂν αὐτοῦ Ἰανουκλον ὀνομάζομεν. Ἀθην. βιβλ. ιε'. σ. 681.

μαι, τὰ φυσικὰ, καὶ ἡ φυσικὴ ἱστορία. Ἡ γεωμετρία τῷ ὄντι σπουδάζεται διὰ τὴν ἐπωφελεῖ προσάρμοσίν της εἰς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, διὸ καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἐξασκούμενοι τὰ μαθηματικὰ, εἶχον σκοπὸν τὴν προσάρμοσίν των εἰς τὰς ἐπιστήμας πρὸς ὠφέλειαν τῆς πολιτικῆς κοινωνίας· Ἦδη λέγοντες περὶ Φαιάκων ἐστρεψιώσαμεν, ὅτι ἡ ναυτικὴ ἀπαιτεῖ τὴν γνῶσιν τῆς ναυπηγικῆς, καὶ ὁ πλοῦς τὴν τῆς γεωγραφίας καὶ ἀστρονομίας· ἐκ τούτου οἱ Κερκυραῖοι κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην προσήρμοστον τὴν γεωμετρίαν εἰς τὰς τοιαύτας καὶ ἄλλας ἐπιστήμας. Ἡ βοτανικὴ ἐξίσου καὶ ἡ φυσικὴ ἱστορία ἔχουσιν ἀντικείμενον τὴν γεηπονίαν, τὰς τέχνας, καὶ τὴν ἱατρικὴν, καὶ οἱ Κερκυραῖοι περιεποιῦντο αὐτὰς πρὸς τοιοῦτον τέλος.

Ἡ γεηπονία ἐπέδωκε μεγάλως εἰς τὴν Κέρκυραν· ὁ Ξενοφῶν ἐπαινεῖ πολλὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν πεδιάδων της (1) καὶ ὁ Ἀθήναιος τὸν οἶνον τῆς Κερκύρας. (2)

Τὰ δάση, καὶ ἡ ἀνήροτος γῆ, δεικνύουσιν ἐναργῶς τὴν ὀλιγαθρωπίαν, καὶ τὴν κακίαν τῆς διοικήσεως, ὡς ἐξεναντίας ἡ ἐνταλῆς καλλιέργεια μαρτυρεῖ τὸ μέγιστον τοῦ πληθυμοῦ καὶ τῆς σοφίας τοῦ κράτους. Ἡ Κέρκυρα κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἦτο πολλὰ καλλιεργημένη, ὡς ἱστορεῖ ὁ Ξενοφῶν, καὶ τὸ πλῆθος ἠὔξησε ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ ἀ-

(1) Ὁ μὲν δὲ Μνάσιππος, ἐπειδὴ συνελέγη αὐτῷ τὸ ναυτικόν, ἐπλευσεν, εἰς τὴν Κέρκυραν. Εἶχε δὲ καὶ μισθοφόρους σὺν τοῖς ἐκ Λακεδαιμόνος μετ' αὐτοῦ στρατευομένοις, οὐκ ἐλάσσους χιλίων καὶ πεντακοσίων, ἐπεὶ δὲ ἐπέβη, ἐκράτει δὲ τῆς γῆς, καὶ ἐδῆον ὀξείργασμένην μὲν παγκάλως καὶ πεφυτευμένην τὴν χώραν, μεγαλοπρεπεῖς δὲ οἰκίσεις καὶ οἰνωνας κατεσκευασμένους ἔχουσαν, ἐπὶ τῶν ἀγρῶν ὥστ' ἔφασαν τοὺς στρατιώτας ἐς τοῦτο τρυφῆς ἐλθεῖν, ὥστε οὐκ ἐθέλειν πίνειν, εἰ μὴ ἀνοσμίας εἶη· καὶ ἀνδράποδα δὲ καὶ βοσκόμενα πάντα καὶ κτήνη λίσσασθαι ἐκ τῶν ἀγρῶν. Ξενοφ. Ἑλλαν. Ἱστορ. βιβλ. σ'. (2) Χαριεστάτος ὁ υἱὸς εἰς παλαιῶσιν ὁ Κερκυραῖος, ὁ δὲ Ζακύνθιος καὶ Πευκετός διὰ τὸ γύψον λαθεῖν, καὶ κεφαλήν ἀδικοῦσιν. Ἀθην. βιβλ. α'.

ναγκαίως ἐξεπέμφθησαν αἱ ἀποικίαι, περὶ ὧν εἴρηται ἤδη ἀνωτέρω.

Αἱ τέχναι, καὶ τὰ ἐργόχειρα ἦσαν ἔτι ἐν ἀκμῇ παρὰ τοῖς Κερκυραίοις, καὶ μεγάλη πηγὴ εἰς τὸ ἀνθηρὸν καὶ πλούσιον ἐμπόριον τῶν ἰδίων. Ὁ Θουκυδίδης ἐξιστορῶν τὰς θλιβεράς ἀκολουθίας τῶν ἐμφυλίων πολέμων τῆς Κερκύρας, λέγει, ὅτι κατεκαύθησαν πολλὰ χρήματα τῶν ἐμπόρων. (1)

Ἡ τέχνη δι' ἧς ἔδιδον ἰσχὺν εἰς τὰ μεταλλεῖα, ὅτε ὀξεισμός (*) τῶν μετάλλων, καὶ ἡ ποικίλη ἐργασία των, ἡ ληκυθουργία, καὶ ἡ σύνθεσις τοῦ Κορινθιακοῦ μετάλλου, καὶ πολλαὶ ἄλλαι τέχναι σχηματίζουσαι τὴν ἄμωρον ὕλην, μαρτυροῦσιν ὅτι οἱ Κερκυραῖοι εἶχον καὶ τινα γνῶσιν τῆς χημείας.

Τῆς δὲ ἰατρικῆς αὐτῶν, τῆς ἀνατομίας, τῆς φυσιολογίας, φαρμακευτικῆς κτλ. καὶ τοι μὴ σωζομένου ἔχρους τινός, πρέπει ὅμως νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι διὰ τὴν ὠφέλειαν αὐταὶ περιεποιῶντο εἰς τὴν Κέρκυραν ὑπὲρ τὰ ἄλλα, ὡς καὶ τῆς φυσικῆς ἱστορίας τὰ μᾶλλον συμφέροντα καὶ ὠφελιμώτερα τῆς λιθολογίας περὶ ἧς συνέθετο πραγματεῖαν Δράκων ὁ Κερκυραῖος.

(1) ἵσται καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη καὶ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι. Θουκυδ. βιβ. γ.

(*) Οἱ Νεώτεροι χημικοὶ καλοῦσι τὴν καθαρὸν ἀέρα, ὀξυγόνον, ἐπειδὴ συνδυαζόμενος μετὰ τῶν ἄλλων στοιχείων ἀποτελεῖ τὰ λεγόμενα ὀξεία· ὁ πρῶτος βαθμὸς τοῦ τοιοῦτου συνδυασμοῦ, διὰ τὴν ὀλίγην δόσιν τοῦ καθαροῦ ἀέρος, ἐν ᾧ συμπλέκεται μετὰ τῶν ἄλλων σωμάτων, λέγεται ὀξεισμός· διὰ μέσον τοῦ θερμοῦ γίνεται αὐτὴ ἡ πρώτη χημικὴ ἐνέργεια, ἐπειδὴ θερμαινόμενα τὰ μόρια τῆς ὕλης ἔλκονται ἀμοιβαίως κατὰ λόγον τῆς ἐπὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον λεγομένης συγγενείας· ἐνταῦθα δὲ ἐννοεῖται περὶ τῆς τέχνης ἐκείνης, δι' ἧς μεσολαβοῦντος τοῦ πυρός, δίδονται εἰς τὰ μέταλλα τὰ ποικίλα καὶ ὄρατα χρώματα, τὰ ὁποῖα δεῖκνουν τὴν πλειότεραν τῆς τέχνης, καὶ τὴν μάταιον πολυτέλειαν τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ στέρησις τῶν ποιημάτων τῶν συγγραφέων Κερκυραίων γίνεται ἐμποδὸν νὰ μάθωμεν ἐπ' ἀκριθείας, μέχρις οὗ ἐπέδωκαν παρ' αὐτοῖς αἱ ἐπιστήμαι· ἀλλ' εἶναι πιθανὸν ὅτι δὲν ἦσαν ἐλλειπέστεροι τῶν ἄλλων σοφῶν λαῶν τῆς Ἑλλάδος, ἐπειδὴ ἡ ἐπιστήμη ἐνὸς λαοῦ ἀγνοεῖται παρὰ τοῦ ἑτέρου, ἢ διὰ τὸ ἀκοινώνητον, ἢ διὰ τὴν βαρβαρότητα του. Οἱ δὲ Κερκυραῖοι διὰ τὸ ναυτικόν, καὶ τὸ ἐμπόριον, ἦσαν διὰ παντός εἰς κοινωνίαν μετὰ τῶν πεπαιδευμένων λαῶν τῆς τε καθ' αὐτὸ Ἑλλάδος, καὶ τῆς μείζονος λεγομένης ἐν Ἰταλίᾳ, εὐπολιτεύτων ἤδη καὶ περιποιομένων τὰς ἐπιστήμας, ἐξ οὗ ἐπιταί, ὅτι μεταξὺ τῶν Κερκυραίων οἱ δοκιμώτεροι εἰς τὴν ἀγωγὴν περιηγούντο ὡς φιλόσοφοι, ἐξετάζοντες τὰ ἦθη, τὰ ἔθιμα, τοὺς νόμους τῶν ἄλλων, ἐν σχέσει καὶ φιλίᾳ μετὰ τῶν σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐκπαιδευόμενοι τὸ παρ' ἐκείνοις ἐπιστητῶν, καὶ τὰ ἐξευρήματά των, ἅτινα ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν Πατρίδα μετέδιδον εἰς τοὺς συμπολίτας των· ἡ συμμαχία των μετὰ τῶν Ἀθηναίων τοῦ σοφωτάτου λαοῦ τῆς Ἑλλάδος, καὶ διαβολήτου εἰς τε τὰς Ἐπιστήμας, τὰ γράμματα, καὶ τὰς τέχνας, κατέστησε πολλὰ συχνὸν τὸ ἐμπόριον τῶν Κερκυραίων μετὰ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἐπολλαπλασίασε πᾶσαν σχέσιν καὶ δεσμὸν φιλίας μετὰ τῶν φιλοσόφων τῶν Ἀθηναίων, ὥστε καὶ εὐκόλως ἠδυνήθησαν νὰ προσλάβουν καὶ τὴν γνῶσιν τῶν ἐκεῖ ἐπιστημῶν κατὰ τὸν τότε χρόνον προσκείμεθω τούτοις, ὅτι ἡ Κέρκυρα, ἔχουσα ἰσχὺν εἰς τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις τῆς Ἑλλάδος, διὰ τε τὸν πλοῦτόν της καὶ τερπνότητα, εἴλκυε πολλοὺς ἀξίους ἄνδρας, δι' ὧν εὐκόλυντο ἡ ἐπίδοσις εἰς πᾶσαν γνῶσιν.

Ἄρκει δὲ τοῦτο ὡς μοι φαίνεται, πρὸς πίστωσιν, ὅτι οἱ Κερκυραῖοι εἶχον τὴν γνῶσιν τῶν ἀκριβῶν ἐπιστημῶν, τῶν φυσικῶν, καὶ τῆς φυσικῆς ἱστορίας, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ περι-

Εἰπόμεν δὲ καὶ βράχέα τινὰ περὶ τῆς ἠθικῆς καὶ πολιτικῆς ἐπιστήμης τῶν Κερκυραίων.

Πρῶτον πάντων πρέπει νὰ σημειώσωμεν, ὅτι οἱ Ἕλληνες, οὐχ ὡς οἱ νεώτεροι, ἐμέριζον τὴν ἐπιστήμην τῆς διοικήσεως, εἰς δικαίωμα φυσικόν, δημόσιον, τοῦ πολέμου, τῆς εἰρήνης κτλ., ἀλλ' ἔχοντες ὡς βράσιν, ὅτι αὐτὴ ἡ ἐπιστήμη, μόνον ἀφορᾷ πρὸς τὴν κοινὴν δυνατὴν εὐδαιμονίαν, ἐπεσκόπουν τὴν πολιτικὴν μέρος καὶ συμπλήρωμα τῆς ἠθικῆς ἐπιστήμης· δὲν σώζεται τῶν Κερκυραίων οὐδὲν πόνημα περὶ τῶν ἠθῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν, καὶ κατ' ἀτυχίαν ἀπωλέσθη ἔτι καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους ἐκεῖνο τὸ ὄποῖον μεταξὺ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα ὀκτώ πολιτικῶν καταστημάτων διαφόρων λαῶν, διελάμβανε καὶ ἐκεῖνο τῆς Κερκύρας. (1) Αἱ ἐπιγραφαὶ τῆς Κερκύρας, καὶ ὁ Θουκυδίδης (2) ποιοῦσι μνή-

(1) Ἡ δὲ Κέρκυρα, πρότερον μὲν Δρεπάνη ἐκαλεῖτο, εἶτα Σχερία· ἀποδίδουσι δὲ τὴν αἰτίαν Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Κερκυραίων πολιτείᾳ, φησὶ γάρ, τὴν Δῆμητρα φοδομένην κτλ.

ὁ σχολιαστὴς Ἀπολλωνίου τοῦ Ῥοδίου, βιβ. δ'. στίχ. 1216.

(2) «Ἐδοξε τᾶ ἄλῖα προξένους εἶμεν τῆς πόλεως τῶν Κερκυραίων λυκίσκον καὶ ἐγεσθὲν Δημοσπίθους Πριηνεῖς, ὑπάρχειν τε αὐτοῖς καὶ ἐκγόνους, γῆς καὶ οἰκίας ἔκτασιν, καὶ τὰ ἄλλα τίμια, ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις ὑπάρχοντα παρὰ Κερκυραίοις,

Ἐδοξε τᾶ ἄλῖα, πρόξενον εἶμεν, Βοίσκον Λυκοφίονος Δωδωναῖον αὐτὸν καὶ ἐκγόνους, εἶμεν δὲ αὐτοῖς, γῆς καὶ οἰκίας ἔκτασιν, καὶ τὰ ἄλλα τίμια, ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις, τὰν δὲ προξενίαν γράψαντας εἰς χάλλωμα ἀναθέμεν, ὀπικαδόκει προβούλοις, προδίκους στρατηγούσι, καλῶς ἔχην, τὸν δὲ ταμίαν δόμεν τὸ γενομένου ἀνάλωμα. Βοίσκον Λυκοφίονος Δωδωναῖον» αἱ δύο αὐτὰ ἐπιγραφὰὶ εὐρέθησαν εἰς Κέρκυραν.

Ἐπὶ σωτηρίᾳ πρυτανεύοντος Ἀριστομένηας, μηνὸς Μαχαιρέος τετάρτη ἐπὶ εἰκάδι. Ἀριστομένηας Ἀριστολαΐδαλεὺς δίδουσι τὰ πόλει τῶν Κερκυραίων εἰς τὰν τῶν τεχνιτῶν μίσθωσιν τῷ Διονύσιον ἀρχαίου Κορινθίου μνάς ἐξήκοντα. . . καὶ ἀγέτω τὰ Διονύσια, ἀφ' οὗ καὶ ἀρχόντα, παρ' ἄτερον ἐνιαυτῶν, εἰμήτι δ' ἀπὸ ἀδύνατον γένοιτο βουλᾶς καὶ ἄλλας ὑπερθεμίας. Ἐπιμ. ἰταλ. Μοντφ. σ. 412.

»Καὶ, ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προ-

μην τῆς γενικῆς συνελεύσεως τοῦ Κερκυραίου λαοῦ, ὅστις ἔχων τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν ἀπεφάσιζε περὶ τῶν υποθέσεων τοῦ κράτους, καὶ τῆς βουλῆς ἔτι ἐχούσης τὸ ἐκτελεστικὸν καὶ τὸ δικαίωμα· νὰ προβάλλῃ γνώμην περὶ τῶν πραγμάτων.

Καίπερ δὲ ὄντες ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ἠθικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν τῶν Κερκυραίων, ἔχομεν ὅμως τὴν ἔκβασιν τῆς νομοθεσίας των, οἷα ἡ ἐπίδοσις εἰς τὰς τέχνας, τὰ γράμματα, τὰς ἀκριβεῖς ἐπιστήμας, καὶ τὰς φυσικὰς, τὴν γεωργίαν, τὸ ἐμπόριον, τὸν πλοῦν καὶ τὴν τακτικὴν ἐπιστήμην.

Πρὸς δὲ τούτοις, ἔχομεν καὶ τὰ δείγματα τῆς πολιτικῆς εὐγλωττίας καὶ συνέσεως τῶν πρέσβεῶν των διὰ τὰς υποθέσεις τοῦ κράτους, εἰς τὰς ἄλλας πολιτείας τῆς Ἑλλάδος (1)· ὥστε, ἂν ἡ εὐτυχία τῆς πατρίδος των, ὁ πολιτισμὸς, καὶ τὸ κλέος τῆς ναυτικῆς των ἦσαν ἀποτελέσματα τῆς νομοθεσίας των, ὡς καὶ ἡ δεξιότης των εἰς τὰς υποθέσεις τοῦ

ειστήκει· ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες εἰς δίκην, λέγοντες Ἀθηναῖοι τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν· ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τεμένου καὶ τοῦ Ἁλκίνοῦ· ζημίᾳ δὲ καθ' ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ· ὀφλόντων δὲ αὐτῶν, καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων, διὰ τὸ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδώσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ἂν) πείθει, ὥστε τῷ νόμῳ χρῆσασθαι. οἱ δὲ, ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ ἐξείργοντο, καὶ ἅμα ἐπυθάνοντο, τὸν Πειθίαν, ὅσος ἔτι βουλῆς ἐστὶ, μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπίσειν, τοὺς αὐτοὺς Ἀθηναῖοις φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, ξυνίσταν τότε, καὶ λαθόντες ἐγχειρίδια, ἑξαπινάως ἐς τὴν βουλὴν εισελθόντες, τὸν τε Πειθίαν κτείνουσι, καὶ ἄλλως τῶν τε βουλευτῶν καὶ ἰδιωτῶν, ἐς ἐξήκοντα. οἱ δὲ τινες, τῆς αὐτῆς γνώμης, τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἀττικὴν τρίτην κατέφυγον ἔτι παρούσαν. Δράσαντες δὲ τοῦτο, καὶ ξυγκαθέσαντες Κερκυραῖοις, εἶπον, ὅτι ταῦτα καὶ βέλτεστα εἴη, καὶ ἦκιστ' ἂν δολωθεῖν ὑπ' Ἀθηναίων, τό, τε λοιπὸν μηδετέρους δέχεσθαι, ἀλλ' ἢ μιᾶ νηὶ, ἠσυχάζοντας, τὸ δὲ πλεόν, παλιμὸν ἠγεῖσθαι· ὡς δὲ εἶπον, καὶ ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν γνώμην. Θουκυδ. βιβ. γ'.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΣΡΕΠΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Κερκυραίων, αἰτούντων παρ' Ἀθηναίων βοήθειαν πρὸς Κερκυραίους, Θουκυδ. βιβ. α'.

ΜΟΥΣΕΙΟΝ Ἰ. ΘΕΩΡΩΝ

κράτους, γίνεται προφανές, ότι αυτοί ἦσαν εκπαιδευμένοι σφόδρα εἰς τὰς ἠθικὰς καὶ πολιτικὰς ἐπιστήμας, αἵτινες σχηματίζουσι τὴν βᾶσιν τῆς ἐπιστήμης τῆς διοικήσεως.

Πειρασώμεθα δὲ πῶς νὰ γνωρίσωμεν καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ πολιτικοῦ καταστήματος τῶν Κερκυραίων.

Ὁ Θουκιδίδης περιγράφων τὸν φρικώδη ἐμφύλιον πόλεμον αὐτῶν, λέγει (1), ὅτι ἀπέκτειναν ὅσους ἐξελάμβανον ἐχθροὺς τῶν, ἐγκαλοῦντες κατ' αὐτῶν, τὴν κατάλυσιν τοῦ δήμου. Τὸ δὲ τοιοῦτον ἐναργῶς δεικνύει, ὅτι τὸ κατὰστημά των δὲν ἦτο ὀλιγαρχικόν, ὃ δὴ μὴ ἐπιστηριζόμενον ἐπὶ τῇ ἀρετῇ καὶ τῷ δικαίῳ, ἀφορᾷ μόνον πρὸς ὠφέλειαν τῶν διοικούντων, καὶ οὐχὶ τῶν διοικουμένων. Ἄλλ' οὔτε ὀλιγαρχικόν, ὅπου τὸ βῆσιον πλῆθος ἀνάξιον πρὸς τὴν διοίκειν, καὶ πολλῶν ὀρεγομένων, ἀντὶ τῶν νόμων ἀγαπᾷ τὴν ἰδίαν του δόκησιν, ἀντὶ τῆς ἐλευθερίας τὴν ἀχαλίνωτον, ἀντὶ δὲ τῆς πολιτικῆς εὐταξίας, τὴν σύγχυσιν καὶ τὴν ἀναρχίαν.

Εἰς δὲ τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους ἡ κακία διεγείρουσα τὴν φιλοτιμίαν ὀλίγων (2) τινῶν, καὶ τὴν ἀχαλίνωτον αὐθάδειαν εἰς τὸ πλῆθος, ἐγένετο αἷτιον, ἐκείνοι, ὡς πλουσιώτεροι, καὶ μᾶλλον πεπαιδευμένοι τῶν ἄλλων, νὰ σφετερίζωνται διόλου τὴν ὑπεροχὴν, ὑπερφρονούντες τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου, τὸ δὲ πλῆθος ἐνισχυόμενον ἀπὸ τὸ αὐτὸ δικαίωμα νὰ ζητῇ ἐπὶ παντὸς τὴν ἀπόλυτον ἰσότητα, κατ' οὐδὲν ὑ-

(1) Οἱ Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς σκοποῦντας εἶναι, ἐφόνεον, τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσι κτλ. Θουκ. βιβ. γ'.

(2) Οἱ μὲν γὰρ προέχοντες τοῖς ἀξιώμασι τῶν Κερκυραίων, ὀρεγόμενοι τῆς ὀλιγαρχίας, ἐχρόνου τὰ Λακεδαιμονίων, ὃ δὲ δημοτικὸς ἄλλος ἐσπευδε τοῖς Ἀθηναίοις συμμαχεῖν.

Διόδ. Σικελ. βιβ. γ'.

Καταλύσαντες δὲ τὴν δημοκρατίαν, μετ' ὀλίγων χρόνων Ἀθηναῖον Βουθράωντων τῷ δήμῳ, οἱ μὲν Κερκυραῖοι τὴν ἐλευθερίαν ἀνακτησάμενοι καὶ κολάζειν ἐπιβάλλοντο τοὺς τὴν ἐπανάστασιν πεποιτημένους· ὁ αὐτ. βιβ. γ'.

πολογιζόμενον καὶ ἀρετὴν, καὶ νοὸς δεξιότητα, καὶ πᾶσαν ἄλλην προσωπικὴν διαφορὰν.

Ἔστω ἀν τῶν Κέρκυραίων ἡ διοίκησις, ὡς ἐσημειώσαμεν εἰς τὸν Θουκιδίδην, δὲν ἦτο εἰς χεῖρας ὀλίγων φιλοτίμων σφόδρα καὶ ἐπαχθῶν εἰς τοὺς ἄλλους, οὔτε εἰς ἐκείνας ἐνὸς τυφλοῦ καὶ θορυβώδους ὄχλου (ἐπειδὴ δὲν ἰδύνατο νὰ διοικῆ με ἐνέσειν, οὔτε νὰ συντείνῃ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν, τὸν πολιτισμὸν, καὶ τῆς ναυτικῆς τὸ κλέος, ὡς εἴρηται) ἀναγκάτως ἔπεται, ὅτι ἡ δημοκρατικὴ διοίκησις τῶν Κερκυραίων, ἐσυγκροτεῖτο ἀπὸ (1) τοῦ μείζονος ἀριθμοῦ τῶν πολιτῶν, ὅσοι μετρίως εὐκατάστατοι, διὰ τὴν φυσικὴν των ἰδιότητα, καὶ δι' ἀγάπην τῆς εὐταξίας, εἶχον πολλὴν σπουδὴν διὰ τὴν εὐτυχίαν τῆς πατρίδος, διοικοῦντες μετὰ πατρίδος ἔρωτα, καὶ ἐνέσειν, οἱ δὲ ἀνάξιοι τοῦ διοικεῖν, μηδὲ προσηλωμένοι κατ' οὐδὲν εἰς τὸ κοινὸν ὄφελος, ἦσαν ἐκτὸς πάσης ὑπουργίας, καὶ τὸ τοιοῦτον πολίτευμα, θεμελιούμενον εἰς τὴν φύσιν καὶ εἰς τὸ δίκαιον, ἔφερε τὴν εὐτυχίαν, τὸν πολιτισμὸν, καὶ τὸ κλέος τῶν Κερκυραίων.

Ἄγνοοῦμεν ἐξίσου, τίνες ἦσαν παρ' αὐτοῖς οἱ δημοτικοὶ καὶ ἰδιωτικοὶ νόμοι, ἀλλὰ πιθανῶς εἶχον ἐντελῆ σχέσιν μετὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Πολιτικοῦ καταστήματος, ἀφορῶντες πρὸς τὴν διατήρησιν τῆς ἐλευθερίας, καὶ τῶν πολιτῶν (*) τὰ δι-

(1) Παραπλησίως οὐδὲ δημοκρατίαν, ἐν ᾗ πᾶν πλῆθος κύριον ἐστὶ ποιεῖν, ἔτι ποτ' ἂν αὐτὸ βουλευτὴ καὶ πρόσηται, παρὰ δὲ ὃ πάτριον ἐστὶ καὶ σύνθετος, κέρως σέβασθαι, γονεῖς θεραπεύειν, πρεσβυτέρους αἰδεῖσθαι, νόμοις πείθεσθαι· ἀλλὰ παρὰ τοῖς τοιοῦτοις συστήμασιν, ὅταν τὸ τοῖς πλείοσι δοῦσαν νικᾷ, τούτο δεῖ καλεῖν δημοκρατίαν. . . . καὶ μὴ ταύτης εἰς ὀλιγαρχίαν ἐκτραπέσῃς κατὰ φύσιν, τοῦ δὲ πλῆθους ὀργῇ μετελλόντος τὰς τῶν προσητῶν ἀδικίας, γεννᾶται δῆμος· ἐκ δὲ τῆς τούτου πάλιν ὕβρεως καὶ παρανομίας ἀποπληροῦται σὺν χρόνους ὀλιγοκρατία. Πλούτ.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΛΕΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΡΚΥΡΑΪΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΚΑΙ ΕΡΜΗΤΗΡΙΟΝ

κaiώματα. (1) Καθ' ὃν λόγον δὲ ἀπὸ τῆς καλῆς ἐκβάσεως τῆς διοικήσεώς των, μανθάνομεν τὴν ἀγαθότητα τῶν νόμων, οὕτως ἀπὸ τῆς διαμονῆς τῆς αὐτῆς, γνωρίζονται αἱ σοφαὶ βάσεις τῶν νομοθετῶν τῆς Κερκύρας διὰ τὴν χρηστὴν ἀγωγὴν τῶν νέων.

Εἰς τὴν Κέρκυραν ἦσαν βεβαίως δημόσια διδασκαλεῖα, ὡς καὶ παρὰ τοῖς λοιποῖς Ἕλλησι, ὅπου οἱ νέοι ἐκπαιδεύομενοι τὰ χρηστὰ ἤθη, καὶ ἀγόμενοι κατὰ τὴν φύσιν τῆς διοικήσεως, (2) ἐμάνθανον τὰς τέχνας, τὰ γράμματα, τὴν ἐπιστήμην τοῦ διοικεῖν, καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς τοῦ πολιτεύματος.

Αὐτοῦ ἐδιδάσκοντο ἔτι νὰ ὑπερασπίζονται τὴν πατρίδα των, λογιζόμενοι τὰ ὅπλα ὡς ὄργανα τῆς ἐλευθερίας καὶ (3) εὐδαιμονίας των.

Ἡ δὲ ἀγωγὴ τῶν νέων τῆς Κερκύρας οὕσα μία καὶ δημόσια, ἀναγκαστικῶς ἐνέσπειρεν εἰς αὐτοὺς τὰ αὐτὰ φρονήμα-

κοί, τὸ δὲ ἕτερον ἐδίκαζε τὰς διαφορὰς καὶ τὰ ἀμαρτήματα ἔτι τῶν κατὰ μέρος, καὶ ἐλέγετο τῶν κατηγοριῶν, καὶ τὸ δεύτερον, τῶν δικῶν ὥστε παρ' αὐτοῖς οὐκ ἦν ἡσημερινὴ διαίρεσις τῶν νόμων, Civiles, et Criminelles. Ὀλίγη ὅμως ἡ διαφορά.

(1) Ληπτέον δὲ πρὸς ταύτην τὴν μέθοδον πάντα τὰ δημοτικὰ, καὶ τὰ δοκούντα ταῖς δημοκρατίας ἀκολουθεῖν. Ἀριστ. πολιτ. τὸ ζ'.

Σχόλιον. Ὁ Ἀριστοτέλης δι' ἐνὸς βίου βιβλίου τοῦ ἔκτου ἀναλύει τὸ τοιοῦτον ζήτημα αὐτὴν δεῖ εἶναι τοὺς νόμους πρὸς τὰς διαφόρους πολιτείας; τίς δὲ ἡ τοιαύτη πραγματεία, ἢ αὐτόχρημα τὸ πνεῦμα τῶν νόμων; ὁ Μοντέσκιος ἐντεῦθεν ἀναμφιβόλως ἔλαβε τὴν ἰδέαν τοῦ θαυμαστοῦ πονημάτων του, καὶ ὁ Ρουσό εἰς τὸ συμβολαῖον τῆς πολιτικῆς κοινωνίας δὲν ἀναπτύσσει εἰ μὴ τὰς φιλοσοφικὰς ἀρχὰς τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου.

(2) Μέγιστον ὄργανον πρὸς τὸ διαμείνειν τὰς πολιτείας, τὸ παιδεύεσθαι πρὸς τὰς πολιτείας. Ἀριστ. πολ.

(3) Γινώσκοντες, ὅτι ἐλευθερίας ταῦτα ὄργανα καὶ εὐδαιμονίας οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀπέδειξαν, καὶ ὡσπερ γὰρ ἐκεῖνοὺς τὰ ὅπλα ἀφηρέμεθα, οὕτως ἡμᾶς αὐτοὺς δεῖ, μὴ τῶν ὅπλων ποτὲ ἐρήμους γίνεσθαι, εὖ εἰδότες, ὅτι τοῖς ἀεὶ ἐγγυάτω τῶν ὅπλων οὐσί, καὶ αἰετὰτα ἐστὶν, ἢ ἐν βουλοῦνται. Εὐρωπ. περὶ Κύρ. ἀναβ. βιβ. ἡ.

τα, καὶ ἤθη, καὶ χαρακτῆρα τοῦ γένους (1). Αἱ δὲ τοιαῦται σφοδραὶ θεμελιώδεις βάσεις, ἐδίδον εἰς τὴν διοίκησιν, τὴν πολιτικὴν, τὴν ἠθικὴν, καὶ τὴν στρατιωτικὴν ἐγγύησιν (2).

Ἴδου βραχέα τινὰ περὶ τεχνῶν, γραμμάτων ἀκριβεστέρων ἐπιστημῶν, φυσικῶν, ἠθικῶν, καὶ πολιτικῶν τῶν Κερκυραίων εἰς τὰς λαμπρὰς ἡμέρας τῆς Ἑλλάδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ πολιτισμοῦ τῶν Κερκυραίων ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἄχρι τῆς ἡδὴ ληξάσης ἑκατονταετίας.

Πρὶν εἴπωμεν περὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Κερκύρας εἰς αὐτὴν τὴν τρίτην ἐποχὴν, συμβάλλει πρῶτον νὰ θεωρήσωμεν ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ τὰ αἷτια τῆς ἐπίδόσεως καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Ἑλλάδος πρὸς δὲ, καὶ τὰ τοῦ καταβιβασμοῦ καὶ τὰ τῆς ἐκπτώσεως.

Οἱ Ἕλληνες εὐδιάθετοι ἐκ φύσεως πρὸς τὸ ἐλεύθερον καὶ ἀνεξάρτητον ζῆν, (3) συνέστησαν, καὶ διοίκησιν ἰσόνομον

(1) Ἐπεὶ δ' ἐν τὸ τέλος τῆ πόλει πάση, φανερόν, ὅτι καὶ τὴν παιδείαν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀναγκαστικῶν εἶναι πάντων, καὶ ταύτης τὴν ἐπιμέλειαν εἶναι κοινὴν καὶ μὴ κατ' ἰδίαν. . . . δεῖ δὲ τῶν κοινῶν, κοινὴν ποιεῖσθαι καὶ τὴν ἄσκησιν. (Ἄλις. πολιτ.)

(2) Ἔστι δὲ ἔργον τοῦ νομοθέτου καὶ τῶν βουλομένων συνιστᾶναι τινὰ τοιαύτην πολιτείαν, οὐ τὸ καταστήσαι μέγιστον ἔργον, οὐδὲ μόνον ἐν, ἀλλ' ὅπως σώζεται μᾶλλον. Ἀριστ. πολιτ.

(3) Τὰ μὲν γὰρ ἐν τοῖς ψυχροῖς τόποις ἔθνη. καὶ τὰ περὶ τὴν Εὐρώπην, θυμοῦ μὲν ἐστὶ πλήρη, διανοίας δὲ ἐνδεέστερα καὶ τέχνης· διόπερ ἐλεύθερα μὲν διατελεῖ μᾶλλον, ἀπολίτευτα δὲ καὶ τῶν πλησίον ἄρχειν οὐ δύναται. Τὰ δὲ περὶ τὴν Ἀσίαν, διανοητικὰ μὲν καὶ τεχνικὰ τὴν ψυχὴν, ἄθυμα δὲ, διόπερ ἀρχόμενα καὶ δουλεύοντα διατελεῖ. Τὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων γένος, ὡσπερ μεσεύει κατὰ τοὺς τόπους, οὕτως ἀφορῶν μετέχει καὶ γὰρ ἐνθυμον καὶ διανοητικὸν ἔργον πάντων, μίαν συγγένον Πολιτείας. Ἀριστ. πολιτ.

ΙΑΚΩΒΑΚΙΟΥ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΜΕΣΣΗΝΩΝ
Ὁ Ρουσό περὶ συμβολαίου πολιτικῆς κοινωνίας, λέγει

πρὸς πάντας, καὶ ὑπὸ τοιῷδε συστήματι πολιτείας, ἐν ᾧ διατηρεῖται τὸ δικαίωμα ἐκάστου, καὶ ἐπιστηρίζεται ἡ ἀρετὴ καὶ τὸ δίκαιον, οὐδὲ δι' ἄλλο τι ὑπενδίδοντος ἐνὸς πολίτου πρὸς τὸν ἕτερον, εἰ μὴ διὰ τὴν ἀξίωσιν, καὶ τὴν φρόνησιν, ὁ ἕρως τῆς πατρίδος καὶ ἡ κοινὴ ὠφέλεια (1) ἦσαν οἱ καθ' αὐτὸ χαρακτηριστῆρες ὄλων τῶν λαῶν τῆς Ἑλλάδος. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, οἱ Ἕλληνες μὲ τοιαύτην κλίσιν, ἀνήγοντο εἰς τὴν ὑψηλὴν ἰδέαν τῶν πολιτικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρετῶν, καὶ εἰς τὰ εὐγενῆ καὶ γενναῖα φρονήματα, καταφρονοῦντες τὴν εὐτέλειαν καὶ τὸ χαμερπὲς καὶ τῶν διανοημάτων καὶ τῶν πράξεων.

ὁ Μοντέσκιος πρῶτος, εἶναι ὁ θεμελιωτὴς τῆς γνώμης ταύτης, ὅτι δηλ. τὸ κλίμα ἰσχύει πολλὰ πρὸς τὴν φύσιν τῆς διοικήσεως, ἀλλ' ἀπαρτῶνται, διότι οἱ πάλαι σοφοὶ ἀνέπτυξαν τὴν τοιαύτην διδασκαλίαν· ἔρα Πλάτ. περὶ νόμων βιβλ. ε'. Ἰπποκρ. Περὶ ἀέρος, τόπου, καὶ ὕδατος, καὶ τῶς Οὐαῖρωνα, περὶ ἀγρῶν βιβλ. α'. μνημονεύοντα ποιημάτων τινος τοῦ Ἑρατοσθένους, κεν ᾧ δαίνουσι, τοὺς τῶν ἀνθρώπων χαρακτῆρας, καὶ τὰ εἶδη τῆς διοικήσεως, ὄντα κατὰ λόγον τῆς ἐγγύτητος καὶ ἀποστάσεως τοῦ ἡλίου, κατὰ τὴν αὐτῶν θέσιν πρὸς ἄρκτον, ἢ πρὸς μεσημβριαν.

(1) Αἰτία δὲ ἡμῶν τῆς πολιτείας ταύτης ἡ ἐξίσου γένεσις· αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι πόλεις ἐκ παντοδαπῶν κατεσκευασμένοι ἀνθρώπων εἰσὶ καὶ ἀνωμάτων, ὥστε αὐτῶν ἀνώμαλοι καὶ αἱ πολιτεῖαι, τυραννίδες τε, καὶ ὀλιγαρχίαι· οἰκοῦσιν οὖν, ἔνιοι μὲν δούλους, οἱ δὲ, δεσπότης ἀλλήλους νομίζοντες. Ἡμεῖς δὲ, καὶ οἱ ἡμέτεροι, μιᾶς μητρὸς πάντες ἀδελφοὶ φύντες, οὐκ ἀξιοῦμεν, δούλοι, οὐδὲ δεσπότηαι ἀλλήλων εἶναι· ἀλλ' ἡ ἰσογονία ἡμᾶς ἢ κατὰ φύσιν, ἰσονομίαν ἀναγκάζει ζητεῖν κατὰ νόμον, καὶ μηδενὶ ἄλλῳ ὑπέκειναι ἀλλήλοις, ἢ ἀρετῆς δόξῃ καὶ φρονήσεως· ὅθεν δὴ ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ τετραμμένοι οἱ τῶν δε πατέρες, καὶ οἱ ἡμέτεροι, καὶ αὐτοὶ οὗτοι, καὶ καλῶς φύντες, πολλὰ δὴ καὶ καλὰ ἔργα ἀπεφάνησαν εἰς πάντας ἀνθρώπους καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, οἰόμενοι δεῖν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, καὶ Ἕλλησιν ὑπὲρ Ἑλλήνων μάχεσθαι, καὶ βαρβάρους ὑπὲρ ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων. Πλάτ. Μενέξ.

«Σ τ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Ὁ Πλάτων ἐνταῦθα λέγει περὶ τῆς τῶν Ἀθηναίων Διοικήσεως, ὅμως ἡ Ἑλλὰς ἐν γένει, εἶχε τὴν αὐτὴν Νομοθεσίαν καὶ τὸ περὶ τῶν Ἀθηναίων εἰρημένον προσαρμόττεται ἀνεὺς ἀλλαγῆς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους λαοὺς τῆς Ἑλλάδος.»

Διὰ τῶν τοιούτων μέσων ἡ Ἑλλὰς, καὶ τοὶ στενὴ κατὰ τὴν τοπικὴν ἔκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν, νικᾷ ἕμως τὴν μεγάλην κατὰ τὸν χρόνον ἐκείνον καὶ φοβεράν δύναμιν τῆς Περσίδος, ἀπαλλάττουσα τῆς Ἀσιατικῆς δουλείας τὴν Εὐρώπην, καὶ γενομένη δημιουργὸς παντοίας ἐφευρέσεως, ἀνάγει αὐτὴν εἰς τοσοῦτον ὑψηλὸν βαθμὸν τελειότητος καὶ ὑπεροχῆς, ὥστε καταδικάζουσα, ὡς εἶπεν, τὰς ἐφεξῆς ἡλικίας εἰς τὴν ἀίδιον ἀνάγκην τῆς μιμήσεως, ἀφαιρεῖ τούτων πᾶσαν ἐλπίδα νὰ ὑπερβάλλωσι ποτὲ τὰ τῶν Ἑλλήνων, ἐπιδιδούσα ἐνταυτῷ μὲ ταχύτητα εἰς τὰς ἀκριβεῖς λεγομένας ἐπιστήμας, εἰς τε τὰς φυσικὰς, καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς φύσεως, εἰς τὰς ἠθικὰς καὶ πολιτικὰς κτλ. καὶ προάγουσα τοὺς ἐπιφανεστάτους διὰ παντὸς ἄνδρας ἐκείνους, διδάσκει τέως τὸν πολιτισμὸν τοὺς Ῥωμαίους, καὶ σύμπαντα τὰ ἄλλα ἔθνη (1).

Ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν μόνιμον τῶν ἀνθρωπίνων θεμελιώσεων, καὶ τὸ πᾶν, προϊόντος τοῦ χρόνου, ἀλλοιοῦται, μόνων ἐξηρημένων τῶν νόμων τῆς φύσεως, οὕτως εἰσαχθεῖσα παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἡ διαφωνία, κατέστησε ταχέως ἀσθενὲς πᾶν αἶσθημα ἐλευθερίας, ἀρετῆς ἕρως Πατρίδος, καὶ ἔφερον ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν πανουργίαν, τὴν φιλαργυρίαν τὴν κολακειάν, τὸ ψεῦδος, καὶ τὴν ταπεινώσιν.

Φίλιππος ὁ Μακεδὼν βλέπων διηρημένους οὕτω τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἐκπεπτωκότας τῆς προτέρας τῶν καταστάσεως, ἐσχεδίασε γὰ τοὺς ὑποτάξῃ εἰς τὴν ἰδίαν του ἀρχὴν, μεταχειριζόμενος ἐπιδεξίως, ὅτε μὲν τὸν χρυσὸν, ὅτε δὲ τὴν πανουργίαν, τὴν δύναμιν, καὶ τὴν ἀπιστίαν, δι' ὧν συνήργησε

(1) Τὰ πλουσιώτερα ἔθνη ἤθελον ἤδη ὑπάρξωσι, καὶ ἄκρι τῆς σήμερον ἡμετέρας, μὴ προϋφισταμένον τῶν ἐφευρημάτων τῶν Ἀθηναίων. Ἀναφορὰ περὶ τῶν πράξεων τῆς τάξεως τῆς ἱστορίας, καὶ γραμμῶν τῶν παικτῶν, ἄνευ μέρους τῆς αὐτῆς τάξεως, ἐν τῇ δημοσίᾳ συνέλευσει, ἡμέρα πέμπτη κατὰ τὰς πέντε Ἰουλίου, ἔτος 1810 σελ. 38.

νά αυξήση παρ' αὐτοῖς, τὸ σχίσμα, ἢ κακία, καὶ ἡ φθορὰ τοῦ ἤθους (1).

Οἱ Ἕλληνες μὴ σώζοντες πλέον τὸ ἤθος καὶ τὴν ἀρετὴν τῶν ἰδίων προγόνων, εἰς ἣν ἐπεστηρίζοντο, ὡς εἰς βάσιν οἱ νόμοι των, ἐξέπεσον ἀπὸ τὴν πολιτικὴν των διοικήσιν, ἧτις ἔπεσαν, ὡς τὰ οἰκοδομήματα, κατασκαφέντων τῶν θεμελίων, καὶ οἱ ἀπόγονοι τῶν νικητῶν τῆς Περσίας, ἔκλιναν τὸν αὐχένα ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν διαδόχων τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἡ Ἀχαϊκὴ συμμαχία, τείνουσα πρὸς τὴν νέαν ἔνωσιν τῶν Ἑλλήνων, καὶ πρὸς ἀπαλλαγὴν τῆς δουλείας των, ἔλαβε διαστροφὴν τοῦ σκοποῦ, δια τὴν δυστροπίαν καὶ τὸν φθόνον τῶν λοιπῶν λαῶν, ἐξ ὧν ἐμποδίσθη ἡ ἐλπίζομένη εὐτυχὴς αὐτῆς ἔκβασις, καὶ ἐφεξῆς τετυφλωμένοι ἀπὸ τὰ πάθη καὶ ἀπὸ τὴν ἀσυμφωνίαν, προσκαλοῦσιν εἰς τὴν ἰδίαν των ἐπικράτειαν τὰ ὄπλα τῶν Ῥωμαίων, οἵτινες ὠφελοῦμενοι ἀπὸ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον καὶ ἀπὸ τὴν τύφλωσιν τῶν Ἑλλήνων, τοὺς ὑπέταξαν εἰς τὴν ἐξουσίαν των (2). Ὁ ζυγὸς τῶν Ῥωμαίων

(1) Ταῦτα τοίνυν πάσχοντες ἅπαντες, μέλλομεν, καὶ μαλακίζομεθα, καὶ πρὸς τοὺς πλησίον βλέπομεν, ἀπιστοῦντες ἀλλήλοις, οὕτω φανερώς πάντας ἡμᾶς ἀδικούντος· καὶ τοι τὸν ἅπασιν ἀσελγῶς οὕτω χρώμενον, τί οἴεσθε, ἐπειδὴν καθ' ἓνα ἡμῶν ἐκάστου κύριος γένηται ποιήσῃ; τί οὖν αἴτιον τουτων; οὐ γὰρ ἄνευ λόγου καὶ δικαίας αἰτίας, οὔτε τὸθ' οὕτως εἶχον ἐτοίμως πρὸς ἐλευθερίαν ἅπαντες οἱ Ἕλληνες, οὔτε νῦν πρὸς τὸ δουλεῖν ἦντι τότε, ἦν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐν ταῖς τῶν πολλῶν διανοίαις, ὃ νῦν οὐκ ἔστιν, ὃ καὶ τοῦ Περσῶν ἐκράτησε πλοῦτου, καὶ ἐλευθέραν ἦγε τὴν Ἑλλάδα, καὶ οὔτε ναυμαχίας, οὔτε πεζῆς μάχης, οὔδε μιᾶς ἠττάτο· νῦν δ' ἀπολωδὲς ἅπαντα λελύμανται, καὶ ἄνω καὶ κάτω πεποίηκε τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα. Τί οὖν ἦν τοῦτο; οὐδὲν ποικίλον, οὔδε σοφόν· ἀλλ' ὅτι τοὺς παρὰ τῶν ἄρχων ἀεὶ βουλεμένων, καὶ διαφθεῖρειν τὴν Ἑλλάδα, χρήματα λαμβάνοντας ἅπαντες ἐμίσουν· καὶ χαλεπώτατον ἦν, τὸ δωροδοκοῦντα ἐξελεγχθῆναι, καὶ τιμωρία μεγίστη τοῦτον ἐκόλλασθαι, καὶ πικραίτησις οὐδεμίᾳ ἦν, οὔδε συγγνώμη. Δημοσθ. κατὰ Φιλ.

(2) Ἄλλ' ὅπου γε δίστανται, καὶ γυναῖκες ἐν αὐτῶν περιμένοντο. Ἐπιτολὴ Ἀντωνίου Ἐπάρχου πρὸς Φίλιππον Μεγάλον.

ταπεινοὶ τοὺς Ἕλληνας πολλῶ μᾶλλον, ἢ ἐκεῖνος τῶν διαδόχων τοῦ Ἀλεξάνδρου, οἵτινες ἦσαν τοῦ αὐτοῦ γένους. Ἄλλ' οἱ δεσπότες τῶν Ἑλλήνων γενόμενοι μαθηταὶ αὐτῶν, τοὺς μετῆρχοντο ἔπειτα μὲ ἐπιεικέστερον τρόπον. Οἱ Ῥωμαῖοι δὲ διὰ σφάλματα βαρύτερα ἀπὸ τὰ τῶν Ἑλλήνων ἀπολέσαντες τὴν ἐλευθερίαν ἔκλιναν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Καισάρων, καὶ ἡ τοιαύτη μεταβολὴ παντάπασιν ἐναντία εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἐπαγάγει εἰς αὐτοὺς κατάστασιν, πολλῶ χειροτέραν, κατὰ λόγον τῆς κακίας, τῆς θρασύτητος, καὶ τῆς τυραννίας τῶν διαδόχων τοῦ Αὐγούστου. Ἡ δὲ εἰς Βυζάντιον μετακομιδὴ τῆς Αὐτοκρατορίας τῶν Ῥωμαίων δὲν συνέτεινεν οὐδ' ὅπως εἰς ἀποκατάστασιν τῶν Ἑλλήνων, ἐκπεπτωκότων ἤδη, ὡς πρὸς τὰ ἐφευρέματα καὶ ἐπιστήμας διὰ τὴν προηγηθεῖσαν δουλείαν, καὶ ταπεινώσιν.

Ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἐν ᾧ τοιαύτη ἔκπτωσις ἐφάνετο, ὅτι ἐπαπειλεῖ κατὰ τῶν Ἑλλήνων ζόφον καὶ ἀχλὺν ἀμαθείας, ὅμως δὲ κατὰ καιροῦς διέπρεψαν τόσῳ λαμπροὶ ἄνδρες εὖ πεφυκότες πρὸς τὸ ὕψος καὶ τὴν δεινότητα, ὥστε ἡ Ἑλλὰς ἤθελεν ἶδει ἐξ ὑποτροφῆς τοὺς περιβοήτους ἐκείνους ἀρχαίους εἰς τὰς ἐπιστήμας, καὶ εἰς τὰ γράμματα, εἰ μὴ, ὀλιγωροῦντες καὶ πρὸς οὐδὲν θέμενοι τὴν ματαιότητα καὶ τὸ εὐμετάβλητον τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ἔτρεπον ὅλην των τὴν εὐφυίαν εἰς τὴν περιποίησιν ὑπερτέρων ἀληθειῶν, καὶ τῆς θεοπνεύστου φιλοσοφίας· οὔτε ἐξέλειψαν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ τῶν Αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὰ γράμματα, καὶ ἡ θύραθεν γνῶσις τῶν προγόνων των, ἀλλὰ μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Αὐτοκρατορίας τῶν Ῥωμαίων, οἱ σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος ἐγκαταλιπόντες τὴν πατρίδα των μετεκόμισαν εἰς τὴν Ἰταλίαν τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας, τὸ δὲ γένος τεθλιμμένον κατὰ κρά-

ΙΑΚΩΒΑΚΕΤΟ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ
τοιοῦτον κατεδαφισμὸν, ἐκληρονόμησε μετὰ τῆς δουλείας τὴν πενίαν, καὶ τὴν σκοτεινὴν ἀμάθειαν, πα-

λινδρομήσαν αὐθις εἰς τὴν νηπιότητα, εἰς ἣν ἦσαν τὰ λοιπὰ τῆς Εὐρώπης ἔθνη πρὸ τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων· ἀλλ' ἐπανακάμψωμεν εἰς τοὺς Κερκυραίους.

Ὅσα αἷτια συμβάλλουσι πρὸς τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν εὐτυχίαν τῶν ἄλλων λαῶν τῆς Ἑλλάδος, τὰ αὐτὰ συμβάλλουσι καὶ διὰ τοὺς Κερκυραίους, ὡς ἐν γένει, εἴ τι φέρει εἰς ἀσθένειαν καὶ ἔκπτωσιν ἐκείνους, ἀποτελεῖ τὰ αὐτὰ καὶ εἰς τούτους. (1) Οἱ Κερκυραῖοι ὑπέφερον τὰς αὐτὰς μεταβολὰς σχεδὸν καὶ τὰς δυστυχίας τῶν ἄλλων λαῶν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν βαρβάρων, οἱ ὅποιοι διέφθειραν πολυτάκις λαφυραγωγοῦντες τὴν Ἑλλάδα, καὶ οἱ δεσπότες καταδουλοῦνται τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, κατέθλιψαν διὰ πολλῶν αἰῶνων τοὺς Κερκυραίους. (2) Ἀπέσεισαν δὲ τὸν ζυγὸν τῶν Βασιλέων τῆς Νεαπόλεως κυριευόντων τῆς Κερκύρας ὀλίγον τι νὰ χρόνον, καὶ ἀπεφυγόντες τὴν τυραννίαν τῶν βαρβάρων, παρεδόθησαν ἐκούσιοι εἰς τοὺς Ἐνετοὺς κατὰ τὸ 1386 ἔτος (3).

Οἱ Ἐνετοὶ εἰς τὴν περίοδον τεσσάρων αἰῶνων ἔχοντες τὸ κράτος, δὲν ἔπραξαν τι πρὸς βελτίωσιν, οὔτε τῆς φυσικῆς, οὔτε τῆς ἠθικῆς καταστάσεως τῆς Κερκύρας, ἀλλὰ μετεχειρίσθησαν ἐξ ἐναντίας πᾶν μέσον τυραννικὸν νὰ ἀδυνατίσωσι καὶ νὰ ταπεινώσωσι τοὺς λαοὺς, (4) περιποιούμενοι τὸ σχί-

(1) Ὅτι ἡ Κέρκυρα τὸ παλαιὸν εὐτυχὴς ἦν, καὶ δύναμιν ναυτικὴν πλείστην ἔχεν, ἀλλ' ὑπὸ πολέμων τινῶν καὶ τυράννων, ἐφθάρη. Στράβ. βιβ. γ'.

(2) Ἀφ' οὗ ἀνεπετάσθησαν τὰ ἱστία, ἐψφίσθη, πορευόμενοι νὰ ἐλλιμενισθῶσιν εἰς τὴν Κέρκυραν Νῆσον τῆς Αὐτοκρατορίας τῆς Ανατολῆς.

Γομφρέδος δὲ Βίλλε-Ἀρδουῖνος περὶ ἐκπορθήσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔτος 1208. σελ. 18.

(3) Παρεδόθησαν εἰς τοὺς Ἐνετοὺς κατὰ τὸ 1386 ἔτος, οἱ δὲ Ἐνετοὶ, ὅπως δεσπόζωσι καὶ ἐν ἡσυχίᾳ κτῶνται τὴν Νῆσον Κέρκυραν, ἔδωκαν δασμὸν κατὰ τὸ 1410 ἔτος τριάκοντα χιλιάδας δουκάτων εἰς τὸν Λαδισσὸν Βασιλέα τῆς Νεαπόλεως, εἰς ὃν ἀνῆκε πρότερον ἡ Κέρκυρα ὅσα Δεξίον γεμικόν.

(4) Ἐς οὓς μὲν οὖν ἄρως ἀνάγεται τὰ βουλήματα τῶν τυράννων, οὔτε

μα τῶν κατοίκων, καὶ διὰ τοῦ ὠτακουσμοῦ ἀφαιρουντες τῶν πολιτῶν τὴν ἀμοιβαίαν πίσιν· ἐξαπέστελλον ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον τοὺς μᾶλλον ἐνδεεῖς καὶ φυλοβιωτέρους εὐπατρίδας νὰ πλουτίζωνται ἀπὸ τὴν δαπάνην τῶν Κερκυραίων, πωλοῦντες ἐπὶ μείζονι προσφορᾷ τὴν δικαιοσύνην. Οὕτω τὰ ἀμαρτήματα πληθύνονται ἀτιμώρητα, καὶ τῶν κατοίκων τὸ ἦθος διαφθείρεται ἔτι καὶ μαλλον. Δὲν ἐφρόντισαν παντελῶς νὰ εισάξουν, οὔτε τὴν καλὴν γεωργικὴν, οὔτε τὸ ἐμπόριον, οὔδ' ὁ τιούν ἄλλο ἐπιτέχνασμα, μὴ διανοηθέντες ποτὲ νὰ ἀνακαλέσουν εἰς τὴν πάτριον γῆν, τὰς τέχνας, τὰ γράμματα, καὶ τὴν φιλοσοφίαν· ὁ σωζόμενος τότε ὀλίγος φωτισμὸς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἀπεσβέσθη ὅλος ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Οἱ δὲ κρατοῦντες ἐπιμένοντες εἰς τὴν τυραννικὴν πολιτικὴν τῶν νὰ κατέχωσιν εἰς τὴν ἀμάθειαν (1) καὶ εἰς τὸν λήθαργον τοὺς δυστυχεῖς Γραικοὺς τῆς Κερκύρας, διὰ 400

τρὲς τυγχάνουσι ὄντες, πᾶντα γὰρ ἀναγάγοι τις ἂν τὰ τυραννικὰ πρὸς ταύτας τὰς ὑποθέσεις. Τὰ μὲν, ὅπως μὴ πιστεύωσιν ἀλλήλοις, τὰ δ', ὅπως μὴ δύνανται, τὰ δ' ὅπως μικρὸν φρονῶσιν. Ἀριστ. Πολιτ. τὸ 6.

«Σ τ η μ ε ι ω σ ι ς. Ὁ Μαχιαθέλλος βῆμα πρὸς βῆμα σχεδὸν ἠκολούθησεν νεὶς τὸν Ἀριστοτέλην, εἰς τὸ περίφημόν του ποίημα, περὶ τοῦ ἀνακτος· ἀπ' ἀρχῆς διορίζει τὰ ὅρια μεταξὺ τῆς καλῆς καὶ κακῆς διοικήσεως, ὡς ὁ Ἀριστοτέλης εἰς τὸ τρίτον βιβλίον. Τὸ δὲ ὑπόλοιπον τοῦ βιβλίου του, εἶναι σχεδὸν σχόλιον τῶν κεφαλαίων 10, 11, 12, τοῦ πέμπτου βιβλίου τῶν πολιτικῶν τοῦ Ἀριστοτέλους. Ἴδου μία μόνη διαφορὰ· ὁ μὲν Μαχιαθέλλος ὑπερικλύπεται οὕτως, ὥστε δὲν συγχωρεῖ νὰ ὑφοραῖται ἡ γνῶμη του περὶ τῆς ἠθικῆς καὶ τῶν ἀμαρτημάτων τῶν τυράννων, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἐκ τοῦ νεναντιῶν δεικνύει, ὑποῖα τις ἡ διαστικότης τῆς πολιτικῆς τῶν αὐτῶν, ἐμφανίζων ἐξ εἰλικρινοῦς τοῦ τρόπου, τὴν κακότητα τῶν τοιούτων μέσων, αἰπισθίμων ἀπάντων ἐν σφραγίδι μοχθηρίας· ὁ Μαχιαθέλλος σφετερισθεὶς νὰ τὸ Ἀριστοτέλους, προσέθηκεν ἐπὶ τῶ τοιῶδε ἀμαρτηματι, καὶ ἕτερον νεαυτοῦ ἄξιον· τιμηθεὶς διὰ τὸ πόνημά του, ἔλαθεν ἕλην τὴν προσοχὴν νὰ συγκαλύψῃ τὴν πηγὴν.»

(1) Ἔστι δὲ τάτε πάσαι λεχθέντα πρὸς σωτηρίαν, ὡς οἶόντε. τῆς τυραννίδος, τὸ τοὺς ὑπερέχοντας κολοῦειν, καὶ τοὺς φρονηματίας ἀναρεῖν, καὶ μὴτε ἑταιρείαν, μὴτε παιδείαν, μὴτε ἄλλο μὴτὲν τοιούτων ἔσθιν εἴωθε γίνεσθαι δύο, φρόνηματα καὶ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΚΑΤΑΚΤΗΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ἐτῶν, οὐ μόνον δὲν ἠθέλησαν πώποτε νὰ συστήσωσι δημόσια διδασκαλεῖα, ἀλλὰ σκοποῦντες νὰ φέρωσι πάλιν εἰς τὴν νηπιότητα καὶ εἰς τὸ οὐδὲν τὸ πλείστον μέρος τῶν κατοίκων ἀγνοοῦν τὸ ἰταλικὸν ἰδίωμα, δὲν μετέφρασαν οὔτε τοὺς νόμους των εἰς τὸ ἀπλοῦν Ἑλληνικὸν, καταδικάζοντες οὕτως ὅλον σχεδὸν τὸ πλῆθος νὰ μένη βάρβαρον, ἐπειδὴ ὁ περισσότερος ἀριθμὸς τῶν κατοίκων τῆς πόλεως τῶν προαστείων, καὶ τοῦ ἀγροῦ, ἐβυθίσθησαν εἰς τὸ σκότος τῆς ἀμαθείας, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι λαοὶ τῆς Ἑλλάδος. Ὀλίγοι ἀριθμὸς τῶν κατοίκων τῆς πόλεως τῶν ἐξόχων τοῦ τόπου ἐκιδιδάσκονται τὴν ἰταλικὴν διάλεκτον πρὸς γνῶσιν τῶν ἐνετείων νόμων, καὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν ἀξιομάτων τινῶν ὑπὸ τὴν ἐπαγρυπνίαν τῶν διοικούντων, καὶ προσεγγίζοντες τοὺς Ἐνετοὺς μᾶλλον τῶν ἄλλων, λαμβάνουσι ἀναγκαίως μετοχὴν καὶ ἀπὸ τὰ ἤθη, καὶ ἀπὸ τὰ ἐλαττώματά των. Ἔνιοι τούτων ἐξαποστέλλουσι τοὺς υἱοὺς των εἰς τὴν Ἰταλίαν, οἳτινες ἐκπαιδεύονται, ἢ τὰ τῶν νόμων, ἢ τὴν ἰατρικὴν, καὶ ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν πατρίδα, μετέρχονται τὰ ἐπαγγέλματά των· μεταξὺ δὲ τούτων πολλοὶ ἐκπαιδευθέντες τὰ τῶν Νόμων, ὄντες ἱκανοὶ ἐκ φύσεως νὰ γένωσι ῥήτορες δεξιοί, ὑπὸ τὸ κράτος τῶν Ἐνετῶν ἐγένοντο οἱ πλείονες λάλοι, μεγαλορρήμονες, καὶ ἐπαινοῦντες τὰ ἐκείνων. Ἐν γένει δὲ, ἡ γλῶσσα καὶ τὰ ἤθη τῶν Ἐνετῶν συνέτειναν νὰ ἀμελήσωσι τὴν σπουδὴν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, ὥστε διὰ τούτους ἦσαν ξένοι ὁ Ὀμηρος, ὁ Πίνδαρος, ὁ Σοφοκλῆς, ὁ Θουκυδίδης, ὁ Δημοσθένης, καὶ οἱ ἄλλοι μεγάλοι συγγραφεῖς Ἑλλήνες. Ἡ ἀνάγνωσις βιβλίων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἰταλικῶν, δὲν ἔφερον εἰς αὐτοὺς, ὅσῃν ὠφέλειαν ἠδύνατο νὰ λάβουν ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν

πίστις· καὶ μήτε σχολὰς, μήτε ἄλλους συλλόγους ἐπιτρέπειν γίνεσθαι σχολαστικούς, καὶ πάντα ποιεῖν, ἐξ ὧν ὅτι μάλιστα ἀνθρώποις ἀλλήλοις ἔσονται πάντες. Ἀριστοτέλ. Πολιτ. τὸ ε΄.

τῶν ἑλληνικῶν, ἀρχετύπων τοῦ ὄντως ὠραίου καὶ ὑψηλοῦ. Μὴ ὄντων δημοσίων διδασκαλείων, ἐκ τῶν ἄλλων τάξεων τῶν πολιτῶν λαλούντων τὸ ἀπλοῦν τῶν Γραικῶν ἰδίωμα, οἱ πατέρες πέμπουσι τοὺς υἱοὺς των εἰς ἄλλα κοινὰ σχολεῖα, ὅπου διδάσκονται νὰ ἀναγινώσκουν τὰ βιβλία τῆς Ἐκκλησίας, ἀγνοούμενα καὶ ἀπὸ τοὺς ἰδίους διδασκάλους. Τινὲς διδάσκαλοι διδάσκουσι τὴν ἀρχαίαν διάλεκτον, ἀλλὰ κατὰ ἀτυχίαν ὀλίγον τὴν σπουδάζουσι. Εἶναι τέως καὶ ἄλλοι διδάσκοντες βραχὺ τι τῆς Λατινικῆς διαλέκτου, τῆς Ἰταλικῆς, καὶ τοῦ μαθηματικοῦ ὑπολογισμοῦ, καὶ κατὰ καιροὺς ἔρχονται ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν ἱκανῶς εἰδήμονες τῶν ἰταλικῶν γραμμάτων, καὶ διδάσκουσι τοὺς παῖδας τῶν μᾶλλον ἐξόχων τοῦ τόπου.

Ἐκ δὴ τῶν εἰρημένων δῆλον, ὅτι οἱ Κερκυραῖοι ὑπὸ τὴν ἀρχὴν τῶν Ἐνετῶν, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀναλάβωσι, οὔτε τέχνας, οὔτε γράμματα, οὔτε ἐπιστήμας, οὔτε ἐμπόριον, οὔτε ναυτικὸν, οὔτε ἄλλο τι ἀφ' ὅσα τοὺς κατέστησαν εὐτυχεῖς καὶ λαμπροὺς εἰς τοὺς καλοὺς καιροὺς τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὅτι, ἀποφυγόντες τὸν φρικῶδη δεσποτισμὸν τῶν βαρβάρων, δὲν ἀπέφυγον ἐν γένει οὔτε τὴν ἀμάθειαν, οὔτε τὴν ταπεινώσιν τῶν ἄλλων λαῶν τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τούτους τοὺς δυστυχεῖς καιροὺς τῆς ταπεινώσεως ὅλοι οἱ Γραικοὶ ἔζησαν ὡς δοῦλοι, χωρὶς μεγάλους σκοποὺς καὶ σχέδια, ἔρποντες, καὶ ζῶντες ἰδιοτρόπως, οὔτε οἰκοδομοῦντες, οὔτε προάγοντες οὔτε μεταδιδόντες τι, ἀλλ' ἐκλυτοὶ εἰς τὴν δυστυχίαν διαιωοζόμενοι χωρὶς νὰ πληθύνωνται· ὥστε εἰς τοιαύτην κοτάστασιν νηπιότητος, βαρβαρισμοῦ, ἀμαθείας καὶ ληθαργίας, ἂν ζητῆ τις νομοθέτας, πολιτικούς, στρατηγούς, ποιητὰς, ῥήτορας, φιλοσόφους, τεχνίτας κτλ., οἳοι ἦσαν πάλαι ποτὲ εἰς τοὺς καλοὺς καιροὺς τῆς Ἑλλάδος, εἶναι

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ ζήτηι καταυγάζον φῶς ἐν μέσῳ πυκνοτάτου σκοτοῦ.
 ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Ὁμως δὲ, καθάπερ ἐν σκότει βαθείας νυκτός, φαίνεται ἐνίοτε καὶ παρερχόμενόν τι ἀδύνατον φέγγος, οὕτω καὶ κατὰ τοὺς δυστυχεῖς καιροὺς τῆς δουλείας τῆς Ἑλλάδος, ἐνεφανίσθησαν λαμπροὶ τινες ἄνδρες διὰ τὴν γνῶσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων· μεταξύ τῶν Ἑλλήνων τούτων διακριθέντων ἐπὶ τούτοις, ἀριθμοῦνται εἰς τὴν Ἑλληνικὴν βιβλιοθήκην Ἀλβέρτου Φαβρικού, δεκαττέσσαρες Κερκυραῖοι, καὶ ἕτερος εἰς τὸν πρῶτον διάλογον τοῦ Γρηγορίου Γυράνδου, ὧν ἰδοὺ τάτε ὀνόματα καὶ ποιήματα,

Πρῶτος Ἀρσένιος Ἀρχιεπίσκοπος, (1) ὅστις ἔζη εἰς τοὺς χρόνους Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, πεπαιδευμένος εἰς τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα, καὶ εἰς τὴν εὐγλωττίαν τοῦ ἱεροῦ βήματος, συνθεῖς πολλὰ ἐκκλησιαστικὰ ποιήματα, ἐξ ὧν δὴ μόνον σώζονται ἀναφερόμενα καὶ μετακομισθέντα παρὰ τοῦ Ἀλλατίου.

Δεύτερος, Γεώργιος Κουφαρᾶς Μητροπολίτης, (2) ὅστις

(1) Arsenius Archiepiscopus Corcyrensis Scripsit laudes S. Andreae Apostoli et S. Barbarae martyrium memoratum allatio. Laudatio in s. Andream Apostolum Gr. L. P.

Ζωγράφοι μὲν καὶ λογογράφοι τὴν ἴσιν τοῖς ἐντυγχάνουσι προξενούσιν ὠφέλειαν. Allatio Ininterprete.

Ἀρσένιος Ἀρχιεπίσκοπος Κερκυραῖος ἔγραψεν ἐγκώμιον τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἀνδρέου, καὶ μαρτύριον τῆς ἁγίας Βαρβάρας, μνημονεύμενον παρὰ Ἀλλατίου, Φαβρ. Ἑλλ. βιβλ. τ. 10. σελ. 490. καὶ τ. 14. σελ. 12 περὶ τοῦ αὐτοῦ ἐγκωμίου μεταφρασθέντος παρὰ τοῦ Ἀλλατίου, οὗ ἡ ἀρχὴ, Ζωγράφοι μὲν λογογράφοι κτλ.

(2) Georgius Cupharas Corcyrensis Metropolita sub Federico et Manuele Comnenis Imperatoribus doctrina, eruditioneque clarus innotuit.

1. Scripsit plures Epistolas ad diversos quas Federicus Metius Tgermularum Episcopus, et collegii graecorum columnus ex manuscripto codice latinitate donata (Cardinali Casari Baronio dedrat, qui ex illis aliquas ammalum suorum T. 12. latinis inseruit, carum lectione non parum delectatus. «Delectat quippe, ait fardire, graecorum antiquitatis puidpiam redolentem, utinam et pietatis. Nam»

ὑπῆρξε κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἐμμανουὴλ Κομνηνοῦ, ἐξαίρετος διὰ τὴν σοφίαν του, πολυμαθεῖαν, καὶ γνῶσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων· ἔγραψε περὶ τῶν διαφορῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, μὲ ὕφος ὠραῖον, καὶ κείμενον ἐγγυὲς τῶν ἀρχαίων.

Τρίτος, Νικόλαος Μητροπολίτης, (1) εἰδημονέστατος τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων· συνέγραψε περὶ ἱερῶν ὑποθέσεων.

Τέταρτος, Νικόλαος Σοφιανός (2) ἔζη εἰς τὴν ἰ. ἑκατονταετηρίδα, εἰδήμων τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τῆς γεωγραφίας. Περιέγραψεν ἐν πίνακι τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἔλαβεν ὡς

»que ipse Georgius erat schismaticorum fuligine tinctus et morbo affectus.»

2. Scripserat praeterea Monodiam de Nectario jamdicto per modum epistolae ad Nicolaum Hydruntis judicem.

3. Τοῦ αὐτοῦ δεύτερον σύνταγμα περὶ θείας κοινωνίας. Γεώργιος Κουφαρᾶς Κερκυραῖος Μητροπολίτης ἐπὶ Φρειδερίκου καὶ Ἐμμανουὴλ Κομνηνοῦ τῶν Αυτοκρατόρων, σοφία, καὶ μαθήσει λαμπρὸς. Ἐγραψε πρῶτον, ἐπιστολὰς πολλὰς πρὸς διαφόρους, ὡς Φεδερίκον Μήτιος Ἐπίσκοπος Θεσσαλονίκης, καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Φροντιστηρίου πρόεδρος, ἐν καταλόγῳ χειρογράφου, Λατινιστὶ μετενεχθείσας, προσέφερε Βασιλεῖα Καίσαρι Καρδινάλη, ὅστις καὶ τινὰς τούτων ἐπέθηκε T. 12. τῶν αὐτοῦ χρονικῶν, ἡσθεὶς οὐκ ὀλίγον ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει· ἀλλὰ πάντως φησὶν, ἀκούειν Ἕλληνας ἀρχαιότητος ἀπόζοντος, ὡς ὠφέλιμο καὶ εὐσεβεῖας ὃ γὰρ Γεώργιος οὗτος τῇ ἀσθολῶν τῶν σχηματικῶν (παπιστικῶν λῆρος) ἐμβασθεῖς ἐνόσσει· ἔγραψε, δεύτερον, καὶ μονωδίαν ἐπὶ Νεκταρίου τινὲ, ἐν εἰδει ἐπιστολῆς πρὸς Νικόλαον Ἰδρουντοῦ δικαστήν· τρίτον καὶ δεύτερον, σύνταγμα κτλ. Φαβρ. Ἑλλ. βιβλ. τ. 10. σελ. 66θ.

(1) Epigrammata graeca singula in S. Crucem Nicolai Metropolitae Corcyrensis, Iohannis Geometrae et Emanuелиs Phile; nec minus in S. Joh. Chrytostomun, ejusdem Phile et Nicolai Metropolitae, atque in Chrysostomi depositionem Pselli. p. 399, 400.

Ἐπιγράμματα ἑλληνικὰ ἑκαστα εἰς τὸν τίμιον σταυρὸν Νικολάου Μητροπολίτου Κερκυραῖου, Ἰωάννου Γεωμέτρου, καὶ Ἐμμανουὴλ Φίλη. Ἐπὶ δὲ καὶ εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον τοῦ αὐτοῦ Φίλη, καὶ Νικολάου Μητροπολίτου, πρὸς δὲ, καὶ Ψελλοῦ εἰς τὴν τοῦ Χρυσοστόμου κατάθεσιν. σελ. 399, 400 (199) ἔλ. Φαβρ. 7 Δ'. σελ. 413.

ΙΑΚΩΒΟΣ ΤΡΙΤΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΟΥ ΜΕΣΣΗΝΙΟΥ
The presentibus etiam tubula descripsit Nicolaus Sophia-
nus Corcyrensis circa A. C. 1480. Romae clarus, quam commenta-

πόλησιν εἰς τὴν Ῥώμην διὰ τὴν μάθησιν καὶ διὰ τὴν ἀγγι-
νοῖάν του.

Πέμπτος, Νικόλαος Πετρήσιος (1), ἐκπαιδευθεὶς τὰς φυσικὰς
ἐπιστήμας καὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, μετέφρασεν εἰς γλῶσ-
σαν Λατινικὴν διάφορα συγγράμματα τῶν Ἑλλήνων ἰατρῶν.

Ἐκτος, Νικόλαος Βούλγαρις, ἔζη εἰς τὴν 15'. ἑκατονταε-
τηρίδα (2), εἰδήμων τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τῆς θεο-
λογίας· συνέταξε βιβλίον ἐπιγραφόμενον Κατήχησις ἱερά.

Ἑβδομος, Ἀλέξιος Ῥαρθούρος (3) πρεσβύτερος, ἐξασκηθεὶς
εἰς τὴν εὐγλωττίαν τοῦ ἱεροῦ βήματος, καὶ συντάξας λόγους

rio illustravit Nicolaus Gerbelius Basil. 1545, recuso t. IV. The-
sauri Grenoviani.

Ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων, Ἑλλάδος πίνακα συνετάξατο, Νικόλαος Σοφιανὸς
Κερκυραῖος, περὶ τὸ 1480 ἔτος διαπρέπων ἐν Ῥώμῃ ὄν Νικόλαος Γερβελι-
νὸς ὑπομνηματίας· ἐξέδοτο τύποις ἐν Βασιλ. κατὰ τὸ 1545, Τόμ. Δ'. τοῦ
θησαυροῦ τοῦ Γρενοβίου. (βιβλ. ἑλλ. Φαβρ. Τόμ. γ'. σελ. 88).

(1) Μαντικὴν περὶ παλμῶν et de naëvis corporis, fragmentum (Me-
lampodis) primus græce edidit Camillus Peruscius. . . In latinam
linguam transtulit et una cum Meletio de natura hominis, Hipo-
crate de natura humana, Dioclis Carystii libello de sanitate tuenda
et Polemonis Physiognomicis edidit Nicolaus Petretus Corcyraeus
venet. 1552. 4.to

Μαντικὴν περὶ παλμῶν, καὶ περὶ σώματος ἀχροχορδόνων, ἀπόσπασμα
Μελάμποδος, πρῶτος ἐξέδοτο ἑλληνιστὶ Κάμιλλος Περούσιος. . . Μετίνεγκαι
δὲ εἰς τὴν λατινίδα φωνὴν, μετὰ καὶ Μελετίου, περὶ φύσεως ἀνθρώπου, Ἱπ-
ποκράτους, περὶ φύσεως ἀνθρώπων, καὶ Διοκλέους Καρυστίου, περὶ διατη-
ρήσεως υγείας, καὶ τῶν τοῦ Πολέμονος φυσιογνωμικῶν, ἐκδοὺς τύποις Νι-
κόλαος Πετρήσιος Κερκυραῖος, Ἐνετ. 1552. (βιβλ. ἑλλ. Φαβρ. Τόμ. α'. σελ. 100.

(2) Nicolaus Bulgarus Corcyrensis, doctus et accuratus vir in
sacram cattechesim, in primam partem sacræ liturgiæ, (ubi de tem-
plo) laudatus ab eodem Comneno p. 178, 398.

Νικόλαος Βούλγαρις Κερκυραῖος, σοφὸς καὶ ἀκριβὴς ἀνὴρ, εἰς τὴν ἱεράν
Κατήχησιν, εἰς τὸ μέρος πρῶτον τῆς ἱεράς λειτουργίας (ὅπου περὶ καταπετά-
σματος) ἐπαινεῖται παρὰ τοῦ αὐτοῦ Κομνηνοῦ σ. 178, 398 βιβλ. ἑλλ. Φαβρ.
7, 10, βελ. 292.

(3) Alexii Rarthuri presbyteri et Chartophylactis Corcyrae ora-
tiones in varia S. Scripturæ loca græce excusæ memorantur in bibl.

εἰς τὴν τεσσαρακονθήμερον, καὶ πολλὰς ἄλλας ἱεράς ὁμιλίας.

Ὄγδοος, Ἀντώνιος Ἐπαρχος (1) ἔζη εἰς τὴν 15'. ἑκατον-
ταετηρίδα· ἀνὴρ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων εἰδημονέστατος
καὶ πολλοῦ ἄξιος, ἔγραψε πεζῆ καὶ ἐν ἔπεσιν ὡς φιλόσοφος
περὶ διαφόρων ὑποκειμένων, καὶ ἐδίδαξεν εἰς τὴν Ἰταλίαν
τὰ ἑλληνικὰ.

Ἐννατος, Ματθαῖος Αὐάριος, κατὰ τὴν αὐτὴν ἑκατονταε-

Saraziana Pag. 21 inter libros in quarto. P. 204, 250, 273 memo-
rantur. Διδαχαὶ Ἀλεξίου ἱερέως τοῦ Ῥαρθούρου καὶ χαρτοφύλακος τῆς Κερκύ-
ρας excusæ Venetiis an. 1560 cum præfatione Theonæ, quæ his ver-
bis inscribitur ὁ ἐν Ἀρχιερεῦσι ἐλάχιστος Θεωνᾶς καὶ ἔξαρχος τοῦ Παναγιω-
τάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, τοῖς αἰδεσίμοις Ἀρχιερεῦσι καὶ φι-
λαρέτοις πατράσι τῶ τε λοιπῷ τοῦ Κυρίου χριστιανύμῳ πληρώματι εὐ πράτ-
τειν. Ἀλεξίου Ῥαρθούρου πρεσβυτέρου καὶ χαρτοφύλακος Κερκύρας λόγῳ,
εἰς διαφόρους τόπους τῆς ἱεράς γραφῆς ἑλληνιστὶ ἐκδοθέντες τύποις, μνη-
μονεύονται ἐν τῇ Σαραζιανῇ βιβλιοθήκῃ σελς 21. μεταξὺ τῶν βιβλίων, εἰς
τέταρτον βιβ. ἑλλ. Φαβρ. T. 10. σελ. 474. Σελ. 204, 250, 273, μνημο-
νεύονται. Διδαχαὶ Ἀλεξίου ἱερέως τοῦ Ῥαρθούρου καὶ χαρτοφύλακος τῆς Κερ-
κύρας ἐκδοθεῖσαι τύποις Ἐνετίσιν ἐν ἔτει 1560, μετὰ προοιμίου Θεωνᾶ
οὕτως ἐγγραφομένου.

Ὁ ἐν Ἀρχιερεῦσιν ἐλάχιστος Θεωνᾶς κτλ. βιβλ. ἑλλ. Φαβρ. σ'. σελ. 695-

(1) Antonius Eparchus corcyraeus ad Melanchthonem et allos ger-
manos litteras misit ad concordiam pertinentes circa A. 1544. vide
appendicem ad Crusii Turco Græciam p 543 Seg. Venetiis per
aliquod tempus græcas littera docuit, deinde in parriam Corcyram
regressus teste Gyardo lib. 2 de poetis sui temporis, Græci Impe-
rii eversionem luxit elegia versuum amplius Cæceniorum quæ incipit.

»Νῦν ὀλοφυνδῆς Πιερίδες, νῦν ἄρχετ' αἰοῖδ' ἦς

»Δάκρυα νῦν Ἑλικῶν λεῖθ' ἄμοτον γούων.

Ἀντώνιος Ἐπαρχος Κερκυραῖος ἀπέστειλε πρὸς Μελάγχθονα καὶ ἄλλους
Γερμανοὺς, προτρέπων συμφωνίαν, κατὰ τὸ 1543 ἔτος· ὅρα περὶ ἀρτήμα εἰς
τὴν Τουρκο-Γραικίαν τοῦ Κρουσίου σελ. 543, καὶ ἐφεξῆς· ἐδίδαξεν Ἐνετί-
σιν οὐκ ἐπὶ πολλῷ τὰ ἑλληνικὰ, ἐπανακάμψας μετὰ ταῦτα εἰς τὴν πατρίδα

Κέρκυραν, ὡς μαρτυρεῖ Γυραῖδος βιβλ. β'. περὶ τῶν κατ' αὐτὸν ποιητῶν·
ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς κατὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Βυζαντίου ἐν ἐλεγειακοῖς πλέον, ἢ διακοσίαις

ἐπιπέποιτο τῆς ἀποστολῆς τῆς ἑλληνίδος Πιερίδος κτλ. ἑλλ. βιβλιοτ. Φαβρ.
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΙΛΚΟΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ηριίδα, πολυμαθής και τῶν ἑλληνικῶν σφόδρα ἐχόμενος. (1)

Δέκατος, Ἰωαννίκιος Καρτάνος (2) πρεσβύτερος, εἰδήμων τῶν τε ἑλληνικῶν, πάσης ἱεράς ὕλης, και τῆς ἱατρικῆς· συνέταξε λόγους, και τρία ἕτερα ποιήματα, ὧν τὸ μὲν ἐπιγράφεται, ἄνθος, τὸ δεύτερον, ἱατροσόφιον, τὸ δὲ τρίτον, ἐκθεσις τοῦ θεοῦ καθήκοντος.

Epistola Antenii Eparchi ad Philippum Melancthonem, quam dignam lectu infra subijciam. Fateor enim et mihi contigisse, good legentene adem sensisse se testatur Camerarius: ἦν ἀναγνούς ἦσθην τῇ τῆς λέξεως εὐαρμοστία και γνώμης εὐστοχία, και ἐδόκουν ἐν ἐκείνῃ ἐναρηγῆ τινὰ εἰκόνα τῆς πάλαι ἑλληνικῆς σοφίας καθορᾶν, ἐχάρην δὲ και ὑπὸ τοιοῦτου ἀνδρὸς ἀξίως ἐπαινούμενον ἰδὼν τὸν Φίλιππον.

Ἐπιστολὴ Ἀντωνίου Ἐπαρχοῦ πρὸς Φίλιππον Μελάνχθωνα, ἦν ἀναγνώσεως ἀξίον, ὑποβῆσω κατωτέρω συμβῆναι γάρ μοι ὑμολογῶ, ὃ δὴ και Καμεράριος ἀναγνούς αὐτὴν ἦσθετο ἐν αὐτῷ μαρτυρῶν οὕτως αἶν ἀναγνούς ἦσθην τῇ τῆς λέξεως εὐαρμοστία κτλ. βιβλ. ἑλλην. Φαβρ. Τ. ἰγ'. σελ. 300.

(1) Est et hodie qui fuit discipulus Lascharis Mattheus Avarius Corcyrensis, vir bene literatus et cruditus, cujus rei gratia amplissimus Cardinalis Rodolphus eum inter charissimos familiares domi habet, et cum eo simul Constantinum graecum.

Ἔστι δὲ και σήμερον, Μαθαῖος Ἀβάριος Κερκυραῖος, τοῦ Ἀσκαρέως ποτὲ ἀκροατῆς, ἀνὴρ λόγις και πολυμαθής, οὗ ἕνεκα και Ροδόλφος ὁ περιφανέστατος Καρδινάλις ἐν τοῖς οἰκείοις κατελέξατο τὸν ἀνδρα, μεθ' οὗ και Κωνσταντῖνον Γραικόν· Αἰλίου Γρηγορίου Γυράνδου, περὶ τῶν κατ' αὐτῶν ποιητῶν διάλογος α'. βιβλ. β'. σελ. 553.

(2) Iannicus Cartanus hieromonachus et Protosyncellus Corcyrorum circa A. 1540 de cujus libro qui ἄνθος sive Florilegium inscribitur, dixi volum VI. pag. 659, citat Allatus infra pag. 633 et 229 seq symmict; et Sermones ejus (cum Damasceno studita editos venet. 1628) p. 1342 et 1346 de consensu, et expositionem divini officii pag. 1310, 1340.

Apud Lambecium T. 1. p. 151. memoratur, ἱατροσόφιον Ἰωαννικίου ἱερομονάχου, τοῦ και ἐπίκλην Καρτάνου, και προπροσηγέλου γενομένου τῆς τῶν Κερκυραίων Νήσου, συναχθὲν και ἐκλεχθὲν ἀπὸ τῶν τριῶν ἱατρῶν Ἰπποκράτους, Γαλκηνῶ, και Μελετίου.

Ἰωαννίκιος Καρτάνος ἱερομόναχος και προπροσηγέλος Κερκύρας, κατὰ τὸ 1540 ἔτος· οὕτως περὶ τοῦ βιβλίου ἐπιγραφομένου ἄνθος εἶπον Τ. ε'. σελ. 695. Ὁ δὲ Ἀλλάτιος κατωτέρω σελ. 633 και 229, και ἐρεῖ τῶν

Ἐνδέκατος, Φραγκίσκος Προσαλέντης (1), πολυμαθέστατος, συντάξας βιβλίον περὶ παραδόσεων τῶν Γραικῶν.

Διδάκατος, Μιχαὴλ Ἐπαρχος, καλὸς διδάσκαλος τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων (2)· συναριθμεῖται μεταξὺ τῶν Γραικῶν συγγραφέων, ἀλλὰ δὲν μνημονεῖται τι ποίημα τοῦ αὐτοῦ.

Δέκατος τρίτος, Πέτρος Ἀρκούδιος (3) ἱερεὺς, διδάσκαλος τῆς θεολογίας, και τῆς φιλοσοφίας τῆς κατ' αὐτὸν ὧν ἐγκρατέστατος, ὡς και τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων. Ἐπαγγελλόμε-

συμμίτων, ποιεῖται μνήμην και λόγων τοῦ αὐτοῦ (ἐκδοθέντων τύποις μετὰ Δαμασκηνοῦ τοῦ Στουδίτου Ἐνετίστου, 1628) και σελ. 1342. και 1346 περὶ ἐκθέσεως τοῦ θεοῦ καθήκοντος σελ. 1310. 1340. βιβλ. ἑλλ. Φαβρ. Τ. 10 σελ. 524.

Παρὰ δὲ Λαμβεκίῳ Τ. α. σελ. 151 ποιεῖται μνήμη, ἱατροσόφιον Ἰωαννικίου ἱερομονάχου κτλ. βιβλ. ἑλλ. Φαβρ. Τ. ἰγ'. σελ. 301.

Ἰππῆρξεν ἔτι Φίλιππος Καρτάνος ὁ Κερκυραῖος, ὃν σοφώτατον καλεῖ και φαστήρα Νικόλαος ὁ Βούλγαρις εἰς τὴν ἱερὰν Κατήχησιν σελ. 80, ἐν ᾗ μνήμην ποιεῖται και περὶ τῶν Διδασκῶν αὐτοῦ κατὰ Ἰουδαίον.

(1) Francisci Prosalentis e Corcyra insula lidor oxoniæ scriptus et in Belgio, deinde editus adverting Benjaminum Woodroffum præceptorem in Anglia suum pro traditionibus graecorum vindicandis.

Φραγκίσκου Προσαλέντου ἐκ τῆς Νήσου Κερκύρας βιβλίον, συνετάχθη ἐν Ὄξονίᾳ και Βελγίῳ πρῶτον, εἶτα δὲ ἐκδοθὲν τύποις, κατὰ Βενιαμῖν Φουδροφίου, τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ, καθηγησαμένου, περὶ παραδόσεων τῶν Γραικῶν. βιβλ. ἑλλ. Φαβρ. Τ. 10. σελ. 544.

(2) Michael Eparchus Corcyraeus διδάσκαλος καλὸς, Vide Cusii Turco-græciam p. 208.

Μιχαὴλ Ἐπαρχος Κερκυραῖος διδάσκαλος καλὸς· ἔρα Κρούσιον ἐν τῇ Τουρκο-Γραικίᾳ σελ. 208. βιβλ. ἑλλην. Φαβρ. Τ. 10. σελ. 228.

(3) Petrus Arcudius Corcyraeus, Presbyter et philosophiæ et Theologiæ doctor.

voici ses ouvrages

1. De concordia Ecclesiæ Occidentalis et Orientalis in septem Sacramentorum administrationem libri VII. qui post primam editionem Romanam recusi sunt Parisiis 1619 fol. et 1672. apud Ioann. Mousæion auctore dicatum Sigismundo III. Po-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΡΙΟΥ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

νος τὸ δόγμα τῶν Λατίνων, ἐπέμφθη παρὰ Κλήμεντος ὀγδόου εἰς τὴν Ῥωσσίαν νὰ εἰρηνεύσῃ σκάνδαλα τινὰ τῆς θρησκείας· ἔλαβεν ὑπόληψιν, διὰ τὴν μάθησιν καὶ τὴν ἀγγιχοῖάν του, ἀπὸ πολλὰ λαμπρὰ ὑποκείμενα εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ συνετάξατο διάφορα ποιήματα περὶ τῶν διαφορῶν τῶν Ἰραι-

1. De purgatorio, utrum detur, et an per ignem sit, Rom 1622, et 1634. 4.

3. Alius de purgatorio igne liber adversus Barlaamum monacum, Rom. 1657, 4. cum Pantaleonis Ligartii apologia pro Arcudio.

4 Breviarium rituum et cerimoniarum græcorum, Romæ, 8. græce. Euchologium Arcudii a Catumsyrto impugnatum: memorat Nicolsus Commenus p. 396. prænot. Mystagog. et Jacobus Goar. p. 742. ad Evcoleg. ubi Catumsyrturn animo abique invidia vel indignatione perturbato in Arcudium feri non diffitetur.

5. Opuscula aurea Theologica quorundam clariss. virorum posteriorum græcorum qui extinguendæ græciæ instar postremi splendoris impetu quodam divino cum pietatis tum doctrinæ falserunt circa processionem Spiritus S.

6. Responzionem ad librum Gabrielis Severi Philadelphiensis de Sacramentis citat Nic. Commenus p. 130 prænot. mystagog.

7. Responzionem ad Catumsyrturn id. p. 336.

Πέτρος Ἀρκούδιος Κερκυραῖος πρεσβύτερος, φιλοσοφίας καὶ θεολογίας διδάσκαλος· ἰδοὺ τὰ τούτου ποιήματα.

α'. Περί συμφωνίας τῆς Δυτικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ μετελεύσει τῶν ἐπτὰ μυστηρίων βιβλ. Ζ' μετὰ τὴν ἐν Ῥώμῃ πρώτην ἐκδοσιν καὶ αὐθις ἐν Παρισίοις ἐκδοθέντα 1619 εἰς φύλλον, καὶ 1672 παρὰ Ἰωάννου δὲ Πουσίσιου εἰς 4. ποιήματα παρὰ τοῦ συγγραφέως ἀφιερωθὲν Σιγισμούνδῳ Γ'. Βασιλεῖ Πολωνίας.

β'. Περί Καθαρτηρίου, εἰ ἔστι, καὶ εἰ διὰ πυρὸς Ῥωμ. 1622, 1632, εἰς 4.ον

γ'. Ἔτερον βιβλίον περὶ τοῦ Καθαρτηρίου πυρὸς, κατὰ Βαρλαάμ μοναχοῦ, Ῥώμ. 1637, εἰς 4ον. μετὰ ὑπὲρ τοῦ Ἀρκουδίου ἀπολογίας, Παντολέωνος Αἰγαριδίου.

δ'. Σύμφως ἱερῶν ἐβίμων καὶ τελετῶν τῶν Γραικῶν, Ῥωμ. εἰς 8ον. ἑλληνιστὶ μὲννῃται δὲ τοῦ εὐχολογίου τοῦ Ἀρκουδίου πολεμηθέντος παρὰ Κατουμσύρτου, Νικόλαος Κομνηνὸς σελ. 395 προηγουμένη μυσταγωγ. καὶ Ἰάκωβος Γοάρ. σελ. 742 εἰς τὸ εὐχολόγιον ὅπου τὸν Κατουμσύρτον ταραττόμενον ἐν πνεύματι ὑπὸ φθόνου καὶ μίσους κατὰ τοῦ Ἀρκουδίου ἀδυστάτως δοκεῖ.

κῶν καὶ Λατίνων, καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων ἱερῶν ὑποθέσεων. (*)

Δέκατος τέταρτος, Σκοῦφος (1), εἰδήμων τῶν ἑλληνικῶν, συντάξας καὶ ῥητορικὴν πραγματείαν.

Δέκατος πέμπτος, Ἀντώνιος Στρατηγὸς (2), κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς τελευταίας ἑκατονταετηρίδος, ἐκπαιδευθεὶς τὴν κατ' αὐτὸν φιλοσοφίαν, τὴν θεολογίαν, καὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ὑπῆρξε διδάσκαλος τοῦ ἑλληνικοῦ Κωττουριανοῦ φροντιστηρίου εἰς τὸ Πατάιον. Δημήτριος Προκόπιος ποιεῖται μνήμην τούτου εἰς τὸν κατάλογον τῶν πολυμαθῶν Γραικῶν, ἐμβεβλημμένον εἰς τὴν ἑλληνικὴν βιβλιοθήκην τοῦ Φαβρι-

ε'. Πονήματα χρυσὰ θεολογικὰ λαμπροτάτων τινῶν Γραικῶν μελυστέρων, οἷα τελευταῖον φέγγος τῆς ἀποσβεσμένης Ἑλλάδος, θεῖα τινὶ ὄρμη εὐσεβείας καὶ διδασκαλίας ἐκλαμψάντων περὶ ἐκπορεύσεως τοῦ πνεύματος.

ς'. Ἀπάντησις εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Γαβριὴλ Σεβαρῆ τοῦ ἐκ Φιλιαδελφίας, περὶ τῶν μυστηρίων, ποιεῖται μνήμην Νικόλαος Κομνηνός, σελ. 139. Προγ. μυσταγωγ.

ζ'. Ἀπάντησις πρὸς Κατουμσύρτον ὁ αὐτὸς σελ. 336 βιβλ. ἑλλ. Φαβρ. Τ. 10. σελ. 416.

(*) Ὑπῆρξεν ἐτι Ἀντώνιος Ἀρκουδίου Κερκυραῖος Ἀρχιεπισκόπος τοῦ Σαλέτου, ἔμπειρος τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τῆς Θεολογίας· συνέγραψεν ἀνθολόγιον νέον, μνημονευόμενον παρὰ Ἀλλατίῳ ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς βιβλίοις, σελ. 104 καὶ ἐφεξῆς, ἐκδοθὲν τύποις Ῥωμ. ἐν ἔτει 1598 εἰς 4ον. (ἔρα βιβλ. ἑλλ. Φαβρ. Τ. 4. σελ. 67 ἐν τῇ ὑποσημείωσει.)

Ἀπῆντησα καὶ δύο ἄλλους συγγραφεῖς Κερκυραῖους διαπρέφαντας ἐν ἀλλοδαπῇ εἰς τὰς πρώτας ἀξίας τῆς ἱερῶν, ὧν ἰδοὺ τάτε ὀνόματα καὶ ποιήματα· ἄος. Γερμανὸς ὁ Ρασοξέστης Μητροπολίτης ἀγχιώρας, ἀνὴρ λόγιος εὐδοκίμησας ἐν θεολογίᾳ, συνετάξατο ἱερὰς ἐρμηνείας. (ἔρα Κατήχησιν ἱερὰν Νικολάου Βούλγαρι σελ. 183) περὶ τούτου μὲννῃται καὶ ὁ Παπαδόπουλος ἐν τῇ Μυσταγωγικῇ προηγουσεί· β'. Γαβριὴλ ὁ Βλάσιος Μητροπολίτης Ἄρτης, διδάσκαλος τῶν ἱερῶν γραφῶν καὶ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, συνέγραψε παρατηρήσεις περὶ Μυστηρίων (ἔρα Κατήχησιν ἱερὰν τοῦ αὐτοῦ Βούλγαρι σελ. 19.)

(1) Scuphi Corcyrensis, Rhetorica.

ΙΑΚΩΒΟΣ ΓΟΑΡ, ῥητορικὴ. βιβλ. ἑλλ. Φαβρ. Τ. 10. σελ. 515.
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΕΡΚΥΡΑΙΟΣ, Καθηγητῆς τοῦ ἐν Παταύῳ Κωττουριανικοῦ ἱεροῦ, ἀνὴρ ἐλλόγιμος πεπαιδευμένος τὴν τε θύραθεν φι-

κίου, ἀλλὰ δὲν ἀναφέρει τὰ συγγράμματά του· ἐγὼ γινώσκω μόνον ἐν ἐπίγραμμα τούτου, εὐρισκόμενον εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐγκυκλοπαιδεΐαν.

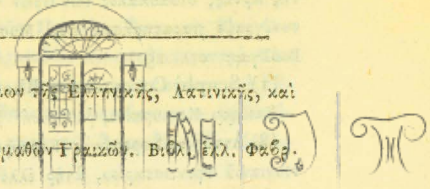
Παρὰ τούτους τοὺς Κερκυραίους, καὶ ἕτερον πρεσβύτερον καλούμενον Μίλιαν, ὅστις συνέθετο διδασχὰς εἰς τὴν τεσσαρακονθήμερον, καὶ ἐδίδαξε τὰ Ἑλληνικὰ εἰς τὴν Ἰταλίαν, πολλοὶ ἄλλοι Κερκυραῖοι, ἄνδρες σοφοὶ καὶ πολυμαθεῖς, διδάσκαλοι τῶν Ἑλληνικῶν, συνέγραψαν περὶ ποικίλων ἱερῶν ὑποθέσεων, καὶ πολυτρόπου μαθήσεως, ἀλλὰ δι' ἔλλειψιν καιροῦ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐρευνήσω εἰς τοὺς συγγραφεῖς περὶ τῶν ποιημάτων αὐτῶν.

Λεῖπεται νῦν νὰ εἶπω περὶ δύο ἄλλων Κερκυραίων, ὧν τὰ ὀνόματα διαδοῦνται εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, γνωστὰ ἔτι καὶ παρὰ τοῖς λογίοις τῶν πεφωτισμένων ἔθνῶν. Ἐννοεῖ πᾶς τις, ὅτι ὁ λόγος περὶ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, καὶ Νικηφόρου τοῦ Θεοτόκη, οἱ δὴ ὑπῆρξαν καλλωπισμὸς τῆς πατρίδος των, καὶ παντὸς τοῦ γένους.

Οἱ ἀρτίως εἰρημένοι συμπολίται των ἐγεννήθησαν σχεδὸν ὅλοι κατὰ ἀτυχίαν εἰς ἐποχὰς προλήψεων καὶ προκαταγνώσεων θρησκείας, ἐπιπολαζουσῶν ἤδη εἰς πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, καθ' ὃν χρόνον καὶ οἱ νῦν πεπαιδευμένοι λαοὶ κατεσφάττοντο περὶ ὀνομάτων καὶ ἀκαταλήπτων θεολογικῶν ἀμφισβητήσεων· τούτου ἕνεκα καὶ οἱ σοφοὶ αὐτοὶ Κερκυραῖοι συρόμενοι ἀπὸ τὰς κατ' αὐτοὺς προκαταγνώσεις, κατέβαλον πᾶσαν εὐφυΐαν, πολυμάθειαν καὶ πολύτιμον εἰδημοσύνην τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων (ἐξηρημένων τινῶν) πρὸς σύνθεσιν βιβλίων διαιωνιζόντων ἄλογον ἐνθουσιασμὸν, ἀποβλητὸν ἀ-

λοσοφίαν, καὶ τὴν ἱερὰν θεολογίαν. Εἰδήμων τῆς Ἑλληνικῆς, Λατινικῆς, καὶ Ἰταλικῆς γλώσσης.

Δημητρίου Προκοπίου, περὶ τῶν πολυμάθων Γραικῶν. Βιβλ. ἑλλ. Φ. 82.
Τ. 1. σελ. 180.

πὸ τὴν ἀρίστην ἡμῶν πίστιν, καὶ διεγειρόντων μῖσος καὶ ὀργὴν κατ' ἀλλήλων μᾶλλον ἢ φωτισμὸν εἰς τὸ γένος.

Ἀλλὰ καὶ τοὶ μὴ συμβαλόντες πρὸς ἐπίδοσιν τῆς φιλοσοφίας, διέσπειραν ὅμως εἰς τὸ γένος τὴν γνῶσιν τῶν γραμμάτων, συντείναντες σφόδρα πρὸς τὴν διατήρησιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης.

Ὁ δὲ Βούλγαρις Εὐγένιος καὶ Νικηφόρος ὁ Θεοτόκης ἐγεννήθησαν εἰς καιροὺς πεφωτισμένους, καθ' οὓς ἡ φιλοσοφία εἰς τὴν Εὐρώπην, καταπολεμήσασα τὰς προκαταγνώσεις, ἀπεδίωξε τῶν ἐπιστημῶν τοὺς σχολαστικούς τύπους, καὶ τὰ ἄτοπα καὶ ἀνυπόστατα συστήματα, θεμελιώσασα ἀντὶ τούτων τὴν ἀναλυτικὴν μέθοδον, προσηλωμένην εἰς τὴν παρατήρησιν καὶ εἰς τὴν πείρα, δι' ἧς μεθόδου, μεταβαίνουσα ἀπὸ ἐγνωσμένων τινῶν εἰς τὰ ἄγνωστα, ἀνκακάλυπτε τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὰς γενικὰς ἀρχὰς τῶν ἐπιστημῶν· κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ οἱ πρῶτοι ἄνδρες τῆς Γαλλίας, ὠφελούμενοι ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς ιδέας Βάκωνος τοῦ Οὐερουλαμίου, ἀποφαινομένου τὸ ἀνθρώπινον ἐπιστητὸν, οὐχὶ κατὰ τμήματα περιορισμένον ἄσχετα πρὸς ἄλληλα, ἀλλὰ κλάδους ἐνὸς δένδρου, συνήθροισαν ἅμα πᾶσαν γνῶσιν τεχνῶν, ἐπιστημῶν, γραμμάτων κτλ. συνταξάμενοι τὸ μέγα ποῖημα τῆς ἐγκυκλοπαιδεΐας.

Οἱ δύο τελευταῖοι Κερκυραῖοι, παρέλαβον κατ' εὐτυχίαν τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰ γράμματα διὰ τῆς φιλοσοφικῆς μεθόδου τῆς ἀναλύσεως, διὸ καὶ σφόδρα ἐπιδόντες ὑπῆρξαν ἱκανοὶ νὰ συνθέσωσι ποιήματα ὠφελιμώτατα εἰς ὅλον τὸ γένος.

Ὁ Εὐγένιος ἐξέδωκεν ἑλληνιστὶ ἐν ποίημα, καλούμενον παρ' αὐτοῦ Λογικὴ, περιέχον ὅλας τὰς ἀρχὰς τῆς παλαιᾶς φιλοσοφίας, τὴν ἱστορίαν τῆς ἐπιδόσεως τοῦ πολυμάθου καὶ ἀνγχεαίου τῆς ἀναλύσεως, καὶ ἄλλα ἀνγχεαῖα τὰτα πρὸς φωτισμὸν, καὶ ἐμπνευσιν τῆς ἀρετῆς, καὶ τοῦ εὐ-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΡΙΟΥ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ
τὰτα πρὸς φωτισμὸν, καὶ ἐμπνευσιν τῆς ἀρετῆς, καὶ τοῦ εὐ-

γενοῦς φρονήματος. Μετέφρασε τὸν Οὐιργίλιον ἐν ἐξοχέ-
τροις ἔπεσιν ἑλληνικοῖς, ὅπου διαλάμπει ἀκριβῆς κρίσις, με-
τὰ πλατυτάτης γνώσεως τῶν ἑλληνικῶν καὶ λατινικῶν
γραμμάτων, καὶ ἀποδείκνυται προφανῶς δι' ἀναμφρίστων
λόγων, ὅτι τὰ λατινικὰ εἶναι ἀντιγραφή καὶ ἴσον τῶν ἑλ-
ληνικῶν γραμμάτων· παρὰ ταῦτα συνετάξατο καὶ ἄλλὰ
πολλὰ σοφὰ ποιήματα, καὶ εἰς τὸ ἀρχαῖον καὶ εἰς τὸ ἐνεσ-
τὸς ἑλληνικὸν ἰδίωμα, κριθέντα ἄξια ἐγκωμίων ἀπὸ τοῦς
λογίους ἀνδρας, καὶ ἀποφέροντα τὴν εὐγνωμοσύνην ὅλου τοῦ
γένους.

Μεταξὺ δὲ τούτων, τὸ περὶ ἀνοχῆς ἐτιμήθη κατ' ἐξοχὴν
παρὰ τῶν φιλοσόφων τῆς Εὐρώπης· τῶς ἐπὶ πολλῶ διδά-
ξας εἰς τὴν ἑλλάδα τὴν φιλοσοφίαν διὰ τῆς ἐντελοῦς μεθό-
δου, διέσπειρε φωτισμὸν εἰς τὸ γένος, καταστήσας καὶ
πολλοὺς ἀκροατὰς του ἀξίους εἰς τὰ γράμματα.

Ὁ Θεοτόκης συνέθετο πραγματεῖαν Ἑλληνιστὶ περὶ φυ-
σικῆς, περιέχουσαν τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς ἐπιστήμης
ταύτης, πρὸς δὲ, καὶ ὁδὸν μαθηματικῆς, κατὰ τὴν μέθοδον
τῶν λαμπρῶν μαθηματικῶν τῆς Εὐρώπης, καὶ πολλὰ ἄλλα
σοφὰ καὶ ὠφέλιμα ποιήματα.

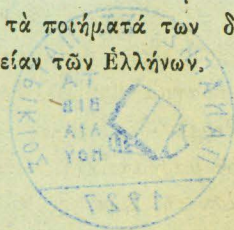
Εἰσήγαγεν ὁ πρῶτος εἰς τὴν εὐγλωττίαν τοῦ ἱεροῦ βήμα-
τος τὰς ἀρχὰς τῆς φιλοσοφίας κατὰ τὸν Μασσιλλὸν καὶ ἄλ-
λους πρεσβυτέρους σοφοὺς τῆς Γαλλίας, ἐδίδαξε τὰς φυσι-
κομαθηματικὰς ἐπιστήμας εἰς τὴν πατρίδα του, καὶ εἰς ἄλ-
λους τόπους τῆς Ἑλλάδος, καὶ κατέστησεν ἀκροατὰς ἀξίους
εἰς τὰς ἐπιστήμας.

Οὗτοι οἱ δύο λαμπροὶ ἄνδρες, εἰσαγαγόντες οἱ πρῶτοι
τὴν φιλοσοφίαν, τὰς ἐπιστήμας, καὶ τὴν ἀληθῆ μέθοδον τῆς
δημοσίου κατὰ τὰς ἐπιστήμας παιδείας εἰς τὴν Ἑλλάδα,
ὑπολαμβάνονται γενικῶς μεταξὺ τῶν ἐξόχων τοῦ γένους.
Μετὰ τὸ μέσον τῆς περελούσης ἐκκοινητατικῆς, πολλοὶ
Κερκυραῖοι ἐπέδωκαν εἰς τὰ ἰταλικά γράμματα, καὶ ἀπὸ

οὔντες τὴν πατρῶαν φωνήν, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ διασπείρουν
φωτισμὸν εἰς τὸ γένος, οὔτε νὰ συντείνωσι πρὸς τὸν πολι-
τισμὸν του, ἢ διὰ τῶν ἰδίων ποιημάτων, ἢ διὰ μεταφρά-
σεων ξένων ὠφελίμων.

Πολλὰ συντείνει πρὸς ὠφέλειαν οἱ Γραικοὶ νὰ ἐκπαιδεύων-
ται εἰς τὰς γλώσσας τῶν εὐπολιτεῦτων ἐθνῶν τῆς Εὐρώπης·
εἶναι ὅμως ἄφρακτον πρὸς τὴν παιδείαν καὶ δόξαν τοῦ γέ-
νους ἅπαντες νὰ καταγίνωνται μετὰ σπουδῆς εἰς τὰ ἑλλη-
νικά, καὶ νὰ γράφωσιν εἰς τὴν πατρικὴν των διάλεκτον.

Ἄν Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις, Νικηφόρος ὁ Θεοτόκης, καὶ
ἄλλοι πολλοὶ σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος ἔγραφον εἰς ξένας διαλέκ-
τους, τὸ γένος δὲν ὠφελεῖτο ἀπὸ τὰ συγγράμματά των, καὶ
τὰ ὀνόματά των ἦσαν ἤδη παραδεδεγμένα εἰς ταφὴν τῆς
λήθης, ἐπειδὴ τὰ ποιήματά των δὲν συνέτεινον κατ' οὐδὲν
πρὸς τὴν παιδείαν τῶν Ἑλλήνων.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ
ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ
ΑΙ 52.Φ.0003

... των παλαιών χρόνων, των οποίων η αξία ...
 ... των οποίων η αξία ...
 ... των οποίων η αξία ...
 ... των οποίων η αξία ...
 ... των οποίων η αξία ...

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΕΟΥΡΙΟΥ
 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΕΟΥΡΙΟΥ
 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΕΟΥΡΙΟΥ

